

TERVISEKASSA

2023. aasta I poolaasta
aruanne

Sisukord

Lühikokkuvõte	3
Eelarvetäitmise aruanne.....	4
Kindlustatute arv	7
Tulud	8
Tervishoiukulud	10
1. Tervishoiuteenused	10
1.1 Haiguste ennetamine	11
1.2 Perearstiabi	13
1.3 Eriarstiabi	17
1.4 Õendusabi	26
1.5 Hambaravi	27
1.6 Kiirabi	29
1.7 Ravikindlustamata inimeste vältimatu ravi	29
1.8 Psühhiaatriline sundravi	30
2. Tervisedendus	31
3. Ravimid	33
3.1 Kindlustatutele kompenseeritavad ravimid	33
3.2 Täiendav ravimihüvitis	34
3.3 HIV-i ravimid, antidoodid ja immuunpreparaadid	34
4. Ajutise töövõimetuse hüvitised	35
5. Meditsiiniseadmete hüvitised	37
6. Eestis kindlustatu ravi välisriigis	38
7. Muud kulud	40
7.1 Toetustegevused	40
7.2 Euroopas kindlustatu tervishoiuteenused	40
7.3 Mitmesugused tervishoiukulud	41
7.4 Covid-19 kulud	42
Tervisekassa tegevuskulud	44
Bilanss	46
Tulemiaruanne	47

Lühikokkuvõte

Eesti Haigekassast on saanud Tervisekassa. 2023. aasta märtsis kiitis Riigikogu heaks Eesti Haigekassa seaduse muudatuse, millega sai 2023. aasta 1. aprillist Eesti Haigekassa uueks nimeks Tervisekassa. Nimevahetus on olnud põhimõtteline ja vajalik muudatus, mis on seotud eesmärgiga rõhutada meie tegevuse lõpptulemust – tervise hoidmist ja taastamist. Tervisekassa ei ole passiivne raviarvete maksja, vaid me tegeleme üha rohkem haiguste ennetuse ja tervisedendusega, et parandada tervisetulemit.

Tervisekassa 2023. aasta eelarve mahuks on 2 miljardit eurot, mida on võrreldes 2022. aastaks planeeritud eelarvega 13% ehk 241 miljonit eurot enam. Oleme arvestanud, et haiguspäevade hüvitamise süsteem jätkub 30. juunini (vastavalt Riigikogus 2022. aasta novembris vastu võetud seadusemuudatusele), ning olenemata COVID-19 edasisest mõjust tervishoiusüsteemile, oleks samal ajal tagatud plaanilise ravi rahastamine ja tervishoiuteenuste kättesaadavus.

Tervisekassa lõpetas esimese poolaasta positiivse tulemiga 60 miljonit eurot, mis on ligi 19 miljonit eurot enam kui eelarvesse planeeritud 41 miljonit eurot.

Tulusid laekus esimese poolaasta jooksul 1,1 miljardit eurot. Hoolimata pessimistlikest majandusprognosidest, laekus aasta esimeses pooles tulusid 26 miljoni euro ehk 2% võrra rohkem kui eelarves planeeritud. Eelmise aasta sama perioodiga võrreldes on laekumine kasvanud ligi 117 miljoni euro ehk 12% võrra.

Tervisekassa poolt rahastatavate tervishoiukulude summa oli miljard eurot, mis on kavandatud eelarvest üle 6 miljoni euro suurem. Kulude eelarve täitmine on 101%. Eelmise aasta esimese poolaastaga võrreldes on selle aasta kulud suurenenud ligi 111 miljonit eurot ehk 12%.

2023. aasta I poolaasta eelarve täitmist mõjutasid peamiselt:

- COVID-19 ravimite soetamine;
- töövõimetushüvitiste planeeritust väiksem kasutus.

Suvel tehti riigieelarve muudatus, millega korrigeeriti Tervisekassa 2023. aasta tulemieesmärki. 2023. aasta korrigeeritud tulemieesmärk on 39,2 miljonit eurot.

Eelarve täitmise aruanne

Tabel 1. Eelarve täitmine tuhandetes eurodes

	2023 I poolaasta tegelik	2023 I poolaasta eelarve	Eelarve täitmine	2022 I poolaasta tegelik	Muutus 2023 vs 2022
TERVISEKASSA TULUD					
Sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa	889 729	885 073	101%	797 437	12%
Tegevustoetus	183 764	197 290	93%	179 339	2%
Tulud kindlustuslepingute alusel	929	720	129%	872	7%
Sissenõuded ja tulud ravikindlustushüvitistelt	1 091	745	146%	758	44%
Finantstulud	6 937	25	–	–	–
Muud tulud	28 929	1 583	1827%	15 639	85%
Tervisekassa eelarve tulud kokku	1 111 379	1 085 436	102%	994 045	12%
TERVISHOIUKULUD					
Tervishoiuteenuste kulud	801 562	796 151	101%	669 967	20%
Haiguste ennetamise kulud	11 962	12 170	98%	9 225	30%
Perearstiabi kulud	117 926	114 111	103%	96 036	23%
Eriarstiabi kulud	543 102	542 233	100%	456 999	19%
Õendusabi kulud	36 804	35 239	104%	27 427	34%
Hambaravi kulud	45 272	44 656	101%	36 727	23%
Kiirabi kulud	37 907	37 840	100%	32 652	16%
Ravikindlustamata inimeste vältimatu ravi	5 558	6 610	84%	6 291	–12%
Isikukaitsevahendid	–	–	–	4 610	–
Psühhiaatriline sundravi	3 031	3 292	92%	–	–
Tervise edendamise kulud	1 761	2 102	84%	968	82%
Ravimite kulud	114 542	94 086	122%	88 403	30%
Kindlustatutele kompenseeritavate ravimite kulud	86 959	84 604	103%	78 377	11%
Täiendav ravimihüvitis	1 600	1 268	126%	1 333	20%
HIVi ja AIDSi ravimid, antidoodid ja immuunpreparaadid	7 678	8 214	93%	6 603	16%
COVID kulud	18 305	–	–	2 090	776%
Ajutise töövoimetuse hüvitiste kulud	88 921	106 639	83%	125 541	–29%
Meditatsiooniseadmete hüvitise kulud	8 928	9 317	96%	7 652	17%
Eestis kindlustatute ravi välisriigis	1 335	5 490	24%	4 530	–71%
Muud kulud	24 518	20 713	118%	32 542	–25%
Tervishoiukulud kokku	1 041 567	1 034 498	101%	929 603	12%

	2023 I poolaasta tegelik	2023 I poolaasta eelarve	Eelarve täitmine	2022 I poolaasta tegelik	Muutus 2023 vs 2022
TEGEVUSKULUD					
Tööjõukulud	4 996	5 304	94%	4 214	19%
Majandamiskulud	1 312	1 304	101%	1 126	17%
Infotehnoloogia kulud	2 034	2 253	90%	1 464	39%
Arenduskulud	208	274	76%	150	39%
Muud tegevuskulud	1 106	663	167%	426	160%
Tegevuskulud kokku	9 656	9 798	99%	7 380	31%
Tervisekassa eelarve kulud kokku	1 051 223	1 044 296	101%	936 983	12%
EELARVE TULEM	60 156	41 140	-	57 062	-

Tabel 2. Olulisemad näitajad aastatel 2019–2023

	2023 I poolaasta tegelik	2022 I poolaasta tegelik	2021 I poolaasta tegelik	2020 I poolaasta tegelik	2019 I poolaasta tegelik	Muutus 2023 vs 2022
Kindlustatute arv perioodi lõpus	1 303 010	1 298 024	1 270 820	1 265 601	1 257 816	0%
Tervisekassa tulud (tuhat eurot)	1 111 379	994 045	930 963	825 942	722 291	12%
Tervishoiukulud (tuhat eurot)	1 041 567	929 603	872 946	788 408	714 110	12%
Tervishoiuteenuseid kasutanud inimeste arv	1 049 641	1 087 346	1 030 583	953 798	998 415	-3%
Perearstiabi	891 070	975 926	889 052	806 822	852 178	-9%
Eriarstiabi	581 678	561 190	534 031	516 788	582 709	4%
ambulatoorne ravi	568 116	548 461	521 006	501 497	567 356	4%
päevaravi	37 212	32 131	30 036	26 845	34 298	16%
Statsionaarne ravi	67 212	65 249	65 161	63 665	75 524	3%
Õendusabi*	18 994	19 000	18 530	14 671	12 117	0%
Hambaravi**	131 100	119 612	109 343	100 891	114 762	10%
Hüvitisi kasutanud inimeste arv	1 244 235	1 271 445	1 125 499	1 062 505	1 090 094	-2%
Hambaravihüvitis	239 558	223 215	189 823	146 672	159 230	7%
Proteesihüvitis	21 094	20 863	19 864	16 275	22 741	1%
Soodusravimid	750 095	716 091	684 934	696 146	724 389	5%
Meditsiiniseadmed	68 028	61 547	54 607	52 622	54 493	11%
Töövõimetushüvitis	165 460	249 729	176 271	150 790	129 241	-34%
Vastuvõttude arv						
Eriarstiabi ambulatoorsete vastuvõttude arv	1 922 343	1 819 259	1 579 975	1 631 332	2 061 612	6%
Operatsioonide arv	79 528	72 100	66 682	60 348	76 157	10%
ambulatoorne ravi	10 105	9 439	8 451	6 816	9 122	7%
päevaravi	34 867	29 696	26 716	22 939	30 702	17%
statsionaarne ravi	34 556	32 965	31 515	30 593	36 333	5%
Sünnituste arv	5 160	5 607	6 262	6 226	6 628	-8%
Ravimihüvitis						
Soodusretseptide arv	4 672 665	4 458 571	4 202 007	4 169 154	4 193 121	5%
Soodusretsepti keskmine maksumus Tervisekassale (eurot)	18,61	17,58	17,72	17,13	15,54	6%
Soodusretsepti keskmine maksumus patsiendile (eurot)	7,35	7,03	7,04	6,98	6,84	5%
Töövõimetushüvitis						
Tervisekassa hüvitatud töövõimetuspäevade arv***	3 080 964	4 353 858	4 147 581	4 029 057	3 505 547	-29%
Ühe päeva töövõimetuse hüvitiste maksumus (eurot)***	28,9	28,8	28,1	27,3	26,4	0%

* Alates 2021. aastast lisandus näitajatesse (täismahus) õendusteenus üldhooldekodus, seega ei ole 2021 ja 2020. aasta õendusabi kasutanud isikute arvud võrreldavad.

**Hambaravi kasutanud inimeste arv hõlmab laste hambaravi ennetust ja ravi, laste ortodontia, täiskasvanute vältimatut hambaravi, täiskasvanute plaanilise hambaravi, elupuhuse hambaravi ning täiskasvanute ortodontia teenust kasutanud inimeste arvu. See ei hõlma hambaravi hüvitist kasutanud inimeste arvu, milline kajastub tabelis allpool.

*** Alates 1. aprillist 2022 maksab sünnitushüvitise asemel sotsiaalkindlustusamet ema vanemahüvitist.

Kindlustatute arv

Tabel 3. Kindlustatute arv

Kindlustuse liik	30.06.2023	31.12.2022	30.06.2022	Muutus 12 kuu jooksul (inimeste arv)	Muutus 6 kuu jooksul (inimeste arv)
Töötavad kindlustatud inimesed	650 360	648 618	653 756	-3 396	1 742
Kindlustatutega võrdsustatud inimesed	591 709	594 643	587 145	4 564	-2 934
Muud kindlustatud inimesed	60 941	61 170	57 123	3 818	-229
Riigi kindlustatud inimesed	55 500	55 921	52 085	3 415	-421
Välislepingu alusel kindlustatud inimesed	4 810	4 597	4 406	404	213
Vabatahtliku lepingu alusel kindlustatutega võrdsustatud inimesed	631	652	632	-1	-21
Kokku	1 303 010	1 304 431	1 298 024	4 986	-1 421

Statistiliselt arvestatakse eelkõige töötavate kindlustatute kategooriat. See tähendab, et kui inimesel on mitu kehtivat kindlustust, siis ravikindlustuse statistika andmeid topelt ei näita. Seetõttu kajastuvad näiteks nii pensionärina kui ka töötava inimesena kindlustatute andmed vaid töötavate kindlustatute all.

Ravikindlustusele on õigus igal Eesti alalisel elanikul, samuti kõigil, kes viibivad siin tähtajalise elamisloa või elamisõiguse alusel või ajutise viibimisalusega, kui nende eest tasutakse sotsiaalmaksu. Lisaks tagab riik ravikindlustuse alla 19-aastastele lastele, õpilastele ja üliõpilastele, ajateenijatele, rasedatele, töötutele, lapsehoolduspuhkusel olijatele, ülalpeetavatele abikaasadele, pensionäridele, puudega inimeste hooldajatele ja Tervisekassaga vabatahtliku kindlustuslepingu sõlminutele. Ravikindlustuse statistikas on eri alustel ravikindlustatud inimesed jagatud viide rühma:

töötavad kindlustatud: tööandja poolt kindlustatud inimesed, füüsilisest isikust ettevõtjad (sh nende tegevuses osalevad abikaasad), juhtimis- ja kontrollorgani liikmed, võlaõigusliku lepingu sõlminud inimesed, ettevõtlustulult maksu maksjad, osalise või puuduva töövõimega inimesed;

kindlustatutega võrdsustatud: pensionärid, lapsed, õpilased, rasedad, ülalpeetavad abikaasad, usulise ühenduse registrisse kantud kloostri nunnad või mungad;

riigi kindlustatud: töötukassas arvel olijad, lapsehoolduspuhkusel olijad, ülalpeetavaid lapsi kasvatavad vanemad, puudega inimese hooldajad, ajateenijad, doktoranditoetuse saajad, loometoetuse saajad, päästeteenistuse toetuse saajad, mittetöötavad vanaduspensioniealised, rahvusvahelise kaitse saajad;

välislepingu alusel kindlustatud: teisest Euroopa Liidu (EL) liikmesriigist Eestisse elama asuvad pensionärid, teisest EL-i liikmesriigist Eestisse lähetatud töötajad, teise EL-i liikmesriiki lahkuvad Eesti pensionärid, Vene Föderatsiooni sõjaväepensionärid;

vabatahtliku lepingu alusel kindlustatutega võrdsustatud: ravikindlustuse seadusest tulenevalt kindlustatud inimestega võrdsustamise lepingu alusel kindlustatud inimesed.

Aruandeaasta viimase 6 kuu seisuga vähenes kindlustatute arv 1421 inimese ehk 0,4% võrra. Võrreldes eelmise aasta sama ajaga vähenes töötavate kindlustatute arv 0,5%, mis mõnevõrra kajastab majanduslanguse mõju tööturule. Võrdluseks, et 2022. aasta esimesel poolaastal kasvas kindlustatute arv 24 281 inimese võrra, mida mõjutas Ukraina sõjapõgenike Eestisse elama ja tööle asumine.

Ravikindlustatud inimeste arv on oluliselt tõusnud nende hulgas, kellel ei ole Eestis püsivat aadressi. Eestisse on saabunud suur hulk Ukraina sõjapõgenikke ja neist üsna märkimisväärne osa on taotlenud pärast elamisloa saamist Eesti inimestega võrdsetel alustel ravikindlustust. Kokku oli 30. juuni 2023. aasta seisuga Eestis ravikindlustatud 34 019 Ukraina sõjapõgenikku. Eelmise aasta samal perioodil oli Eestis kindlustatud 22 979 Ukraina sõjapõgenikku.

Tulud

Praegune ravikindlustussüsteemi eelarve sõltub kõige enam tööjõumaksude, sh kohustusliku sotsiaalmaksu laekumisest. Sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa moodustab ligi 80% Tervisekassa tuludest.

Prognoosituga võrreldes laekus aasta algusega tulusid 26 miljoni euro ehk 2% võrra rohkem. Eelmise aasta esimese poolaastaga võrreldes on tulude laekumine suurenenud üle 117 miljoni euro ehk 2% võrra.

Tabel 4. Tulude eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2023 I poolaasta tegelik	2023 I poolaasta eelarve	Eelarve täitmine	2022 I poolaasta tegelik	Muutus 2023 vs 2022
Sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa	889 729	885 073	101%	797 437	12%
Tegevustoetus	183 764	197 290	93%	179 339	2%
Tulud kindlustuslepingute alusel	929	720	129%	872	7%
Sissenõuded ja tulud ravikindlustushüvitistelt	1 091	745	146%	758	44%
Finantstulud	6 937	25	–	–	–
Muud tulud	28 929	1 583	1827%	15 639	85%
Tulud kokku	1 111 379	1 085 436	102%	994 045	12%

2023. aasta esimesel poolaastal oli **sotsiaalmaksu ravikindlustuse tulu** laekumine ligi 890 miljonit eurot, mis oli kavandatud eelarvest üle 4 miljoni euro võrra suurem.

Tervisekassa esimese poolaasta **tegevustoetuse eraldis** oli kokku 184 miljonit eurot. Sellest 124 miljonit eurot moodustas tulu mittetöötavate vanaduspensionäride pensionitelt (2022. aasta I poolaastal 108 miljonit eurot) ning 60 miljonit toetus tervishoiukulude katteks ja tervishoiuteenuste kättesaadavuse tagamiseks (2022. aasta I poolaastal 71 miljonit eurot). Vanaduspensionitelt laekuva tulu kasv on tingitud pensionite indekseerimisest.

Võrreldes planeerituga laekus tegevustoetuse tulu 13 miljonit eurot ehk 7% vähem. Tegevustoetuse tulu vähenemist võrreldes planeerituga mõjutas tervishoiukulude katteks eraldatava tulu summa oodatust hilisem laekumine ning periodiseerimine 11 kuu peale.

Kindlustuslepingute alusel saadavat tulu laekus esimesel poolaastal 929 tuhat eurot. 2023. aasta 30. juuni seisuga oli kindlustatud inimesega võrdsustamise lepingu alusel kindlustatud 631 inimest ja saadi tulu ligi 770 tuhat eurot. Eelneva aasta sama ajaga võrreldes ei ole vabatahtliku kindlustuslepingu sõlminud inimeste arv muutunud, kuid vabatahtlikest kindlustuslepingutest saadud tulu kasvas ligi 70 tuhande euro võrra. Kindlustusmaksete suurenemine sõltub Eesti keskmise brutokuupalga tõusust.

Vene Föderatsiooni relvajõudude mittetöötavate pensionäride kindlustamisest saadi 2023. aasta esimesel poolaastal tulu ligi 160 tuhat eurot, kindlustatud oli 154 inimest (kuukeskmise). Aastaga vähenes Vene Föderatsiooni relvajõudude mittetöötavate pensionäride arv 17 inimese võrra ja saadav tulu eelmise aasta sama perioodiga võrreldes 11 tuhande euro võrra.

Võrreldes prognoosituga kasvasid kindlustuslepingute alusel saadavad tulud 209 tuhande euro võrra ehk ligi 30%, mida mõjutas vabatahtlikest kindlustuslepingutest saadava tulu parem laekumine.

Sissenõuetena laekus 2023. aasta esimesel poolaastal tulu 1,1 miljonit eurot, mida on kavandatud eelarvega võrreldes ligi 346 tuhande euro võrra (46%) enam. 2023. aasta sissenõuetest moodustavad 53%

kindlustusfirmadele esitatud liikluskahju sissenõuded, 28% tervishoiuteenuse osutajatele esitatud nõuded ning 19% eraisikute nõuete alusel tuludesse arvestatud summad. 2023. aasta esimese poolaasta tulude laekumist on mõjutanud kõige enam kindlustusfirmadele esitatud liikluskahju sissenõuete suurenemine 82% ehk 260 tuhande euro võrra. Eraisikute nõuete alusel arvestati tuludesse nõudeid 17% ehk 30 tuhande euro võrra eelmisest aruandeaastast enam.

2023. aasta kevadise majandusprognoosiga suurendas Rahandusministeerium Tervisekassa **finantstulu** ehk Tervisekassa reservilt teenitava intressitulu prognoosi. Esimesel poolaastal teenis Tervisekassa riigi kontsernikontol hoitava raha jäägilt intressitulu ligi 7 miljonit eurot. Eelneval aruandeaastal Tervisekassa riigi kontsernikontol hoitava raha jäägilt intresse ei teeninud.

Muudesse tuludesse laekus esimesel poolaastal tulu sihtfinantseerimisest ligi 26 miljonit eurot, mida on eelmise aasta sama ajaga võrreldes üle 10 miljoni euro ehk 66% võrra enam. Sotsiaalministeerium eraldas COVID-19 vaktsiinidele 15 miljonit eurot, Ukraina sõjapõgenikega seotud kulude katteks ligi 10 miljonit eurot, sõjas haavata saanute raviks 631 tuhat eurot, vaktsiinikindlustuse süsteemi toimimiseks 177 tuhat eurot, vaksineerimise kommunikatsiooniks 18 tuhat eurot ja Terviseportaali arendamiseks 623 tuhat eurot.

Muude tulude all kajastuvatest nõuetest liikmesriikide pädevatele asutustele laekus EL-i liikmesriikide kindlustatutele Eestis osutatud raviteenuste eest tulu ligi 1,6 miljonit eurot. Majandustegevusest, sh muu tuluna majandustegevusest, viivistest, leppetrahvidest ja valuutakursi muutustest saime tulu kokku ligi 23 tuhat eurot (2022. aasta esimesel poolaastal 29 tuhat eurot). Muudes tuludes kajastatud hulгимүүjatele suukaudsete COVID-19 ravimite müügist saadud tulu laekus summas 996 tuhat eurot.

Tervishoiukulud

1. Tervishoiuteenused

Tabel 5. Tervishoiuteenuste eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2023 poolaasta tegelik	2023 poolaasta eelarve	Eelarve täitmine	2022 poolaasta tegelik	Muutus 2023 vs 2022
Haiguste ennetamise kulud	11 962	12 170	98%	9 225	30%
Perearstiabi kulud	117 926	114 111	103%	96 036	23%
Eriarstiabi kulud	543 102	542 233	100%	456 999	19%
Õendusabi kulud	36 804	35 239	104%	27 427	34%
Hambaravi kulud	45 272	44 656	101%	36 727	23%
Kiirabi kulud	37 907	37 840	100%	32 652	16%
Ravikindlustamata isikute vältimatu ravi	5 558	6 610	84%	6 291	-12%
Isikukaitsevahendid	–	–	–	4 610	–
Psühhiaatriline sundravi	3 031	3 292	92%	–	–
Kokku	801 562	796 151	101%	669 967	20%

Tervishoiuteenuste eelarve koostamise aluseks on metoodiliselt koostatud tervishoiuteenuste hinnatud nõudlus. Nõudlust hindame kõikidel erialadel ja teenuste tüüpides. Hindamisel arvestame, kui suur on kindlustatute oodatav tervishoiuteenuste vajadus järgmiseks aastaks.

Tervishoiuteenuste eelarve täitmine oli 2023. aasta esimesel poolaastal 801 miljonit eurot. Võrreldes kavandatuga ületati tervishoiuteenuste eelarve ligi 5 miljoni euro ehk ühe protsendi võrra. Kavandatust ligi 3,6 miljoni euro ehk 3% võrra rohkem tasusime perearstiabi teenuste ja ligi 1,5 miljoni euro ehk 4% võrra rohkem õendusabi teenuste eest. Samas ligi 1,1 miljoni euro võrra vähem tasusime ravikindlustatud inimeste vältimatu ravi eest: eelmisel aastal samal ajal võttis Eesti vastu ligi 45 000 Ukraina sõjapõgenikku, kellele oli vältimatu abi kättesaadav kuni ravikindlustuse saamiseni ning kelle vältimatu abi eest tasusime 2 miljonit eurot (millest 943 tuhat eurot tervisekontrolli eest). 2023. aasta esimesel poolaastal tasusime Ukraina sõjapõgenike vältimatu abi eest üle 1,7 miljoni euro vähem.

Tervishoiuteenuseid kasutanud inimeste arv kasvas eelmise aasta sama ajaga võrreldes kõikide teenuseliikide lõikes, va perearstiabi. Perearstiabi vajanute arv kasvas 2022. aasta I poolaastal hüppeliselt 10% ja on nüüdseks vähenenud 2021. aasta esimese poolaasta tasemele. COVID-19 haiguse laialdase leviku aastatel sh 2022. aasta alguses langes väga suur koormus just perearstidele ja -õdedele: lisaks tavapärastele vastuvõttudele ning ägeda tervisemure korral nõustamisele, tegelesid perearstid suuremahulise COVID-19 vaktsineerimisega.

1.1 Haiguste ennetamine

Tabel 6. Haiguste ennetamise eelarve täitmine (tuhandetes eurodes) ja ravijuhtude arv

	2023 I poolaasta tegelik		2023 I poolaasta eelarve		Eelarve täitmine		2022 I poolaasta tegelik		Muutus 2023 vs 2022	
	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud
Koolitervishoid*	5 900	–	5 669	–	104%	–	4 891	–	21%	–
Noorte reproduktiivtervise alane nõustamine	960	11 898	1 107	14 078	87%	85%	790	11 440	22%	4%
Noorsportlaste tervisekontroll	1 033	5 889	1 183	6 786	87%	87%	777	5 323	33%	11%
Rinnavähi varajane avastamine	1 918	32 989	2 033	36 489	94%	90%	1 460	30 682	31%	8%
Emakakaelavähi varajane avastamine	1 286	22 266	1 105	21 251	116%	105%	852	17 745	51%	25%
Jämesoolevähi varajane avastamine	466	1 125	388	835	120%	135%	298	717	56%	57%
Kopsuvähi varajane avastamine	94	608	239	1 578	39%	39%	97	692	–3%	–12%
Laste müoopia ennetus	29	353	47	578	62%	61%	23	347	26%	2%
Tubakast loobumise nõustamine	14	461	45	1 349	31%	34%	9	335	56%	38%
Alkoholitartvitamise häire ennetus	255	2146	354	4696	72%	46%	–	–	–	–
Muu ennetus	7	–	–	–	–	–	28	–	–75%	–
Kokku	11 962	77 735	12 170	87 640	98%	89%	9 225	67 281	30%	16%

* Ravijuhtude arv ei sisalda koolitervishoiu mahtu, kuna koolitervishoidu rahastatakse õpilaste arvu järgi.

Haiguste ennetamise eelarve oli 2023. aasta esimesel poolaastal ligi 12 miljonit eurot, millest kasutasime poolaasta lõpuks 11,9 miljonit eurot ehk 98%. Planeeritust üle 231 tuhande euro võrra suuremas mahus tasusime koolitervishoiuteenuse eest ning 181 tuhande euro võrra suuremas mahus emakakaelavähi ennetuseks. Ennetusteenuseid kasutanud inimeste arv kasvas 2023. aasta esimesel poolaastal kõikides teenusrühmades, mis näitab, et inimesed peavad regulaarseid tervisekontrolle, suitsetamisest ja alkoholist loobumist, söeluuringutel osalemist ja vaktsineerimist tähtsaks.

2023. aasta esimesel poolaastal kasutas **koolitervishoiuteenust** kokku 76 266 õpilast ehk 44% õpilaste koguarvust. Koolitervishoiuteenuseid kasutanud õpilaste arv kasvas 2022. aasta esimese poolaastaga võrreldes 7%. Teenust kasutanud õpilaste arvu suurenemine on seotud nii Ukraina sõjapõgenikest õpilaste lisandumisega kui ka uute teenuste lisandumisega: alates 2022. aasta juulist saavad vastava koolituse läbinud kooliõed osutada tubaka- või nikotiinitoodetest loobumise nõustamise teenust. 2023 aasta jaanuarist alates saavad vastava koolituse läbinud kooliõed pakkuda alkoholitartvitamise häire ennetuse ja nõustamise teenust.

Alates 2022/2023. õppeaastast hakkas kehtima kooliõdedele kvaliteedisüsteem. 2023. aasta esimesel poolaastal tegime ettevalmistavaid tegevusi selleks, et alates 2023/2024. õppeaastast saaks kooliõed osutada vaimse tervise õe poolt juhendatud psühholoogilist abi.

2023. aasta esimesel poolaastal kasutas **noorte reproduktiivtervise alast nõustamist** kokku 8700 kuni 26-aastast noort ehk ligi 2% noorte koguarvust. Eelmise aasta sama perioodi võrdluses kasutas nõustamisteenust ligi 300 noort vähem.

Noorsportlaste tervisekontrollis käis esimesel poolaastal kokku 5476 kuni 19-aastast noort, mida on 7% enam kui eelmisel aastal samal ajal.

Alates 2021. aastast lisati **vastsündinute sõeluuringusse** GALT-ensüümi aktiivsuse määramise test, mille tulemusena toimub Eestis, nagu enamikus Euroopa riikides, vastsündinute galaktoseemia sõeluuring.

Rinnavähi ennetuse riiklikus sõeluuringus osales 2023. aasta esimesel poolaastal kokku 31 910 naist ehk ligi 2500 naist enam kui samal perioodil 2022. aastal. Sõeluuringu hõlmatus oli 36%, mis on 2% võrra kõrgem kui 2022. aasta esimesel poolaastal.

Emakakaelavähi ennetuse riiklikus sõeluuringus osales 2023. aasta esimesel poolaastal kokku 22 882 naist ehk ligi 3632 naist enam kui samal perioodil 2022. aastal. Sõeluuringu hõlmatus oli 32%, mis on 6% võrra kõrgem kui 2022. aastal.

Koostöös Tervise Arengu Instituudiga jätkasime eelmisel aastal alanud koostööd HPV kodutestimise pilootprojektiga ja pakume alates teisest poolaastast kodutestimist nendele naistele, kes pole selleks ajaks sõeluuringu kutsele reageerinud. Naised saavad tellida kodutesti endale koju ja lisaks pakutakse koduteste ka apteekides. Kui 2022. aastal viisime apteegipiloodi läbi vaid Ida-Virumaal, siis 2023. aastal laiendame veelgi apteekide ringi ja Ida-Viru maakonnale lisanduvad Võru-, Viljandi-, Valga- ja Põlvamaa apteegid. Projekti eesmärk on tõsta veelgi sõeluuringuga hõlmatud isikute arvu.

Jämesoolevähi ennetuse riiklikus sõeluuringus osales 2023. aasta esimesel poolaastal kokku 26 707 inimest ehk ligi 2601 inimest enam kui samal perioodil 2022. aastal. Sõeluuringul osalemismäär oli 33%, mis on 3% võrra kõrgem kui 2022. aastal.

Alates 2022. aastast rahastab Tervisekassa **kopsuvähi sõeluuringu** piirkondlikku katseprojekti ja koordineerib tegevusi üleriigilise sõeluuringu programmini jõudmiseks. Katseprojekt hõlmab Tartu linna ja maakonna perearstide patsiente ning projekti veab Tartu Ülikool koos Tartu Ülikooli Kliinikumiga. Katseprojekti käigus on 2023. aasta 31. märtsi seisuga avastatud 28 kopsuvähki, üle 3300 kaasuva leiu, sh 36 muu kasvaja kahtlus. Tervisekassa on tasunud 2023. aasta 30. juuni lõpu seisuga katseprojekti elluviimiseks veidi üle ühe miljoni euro, millest 341 tuhat eurot maksti Tervisekassa ennetuse eelarvest ja üle 720 tuhande euro innovatsioonifondi kuludest. Alates 1. aprillist 2023 algas katseprojekti teine aasta, mille käigus on 92-st Tartu linna ja maakonna perearstikeskusest projektiga liitunud 86.

Tubaka- või nikotiinitoodetest loobumise nõustamisteenust kasutas 2023. aasta esimesel poolaastal 332 inimest, ehk ligi 133 inimest enam kui 2022. aasta esimesel poolaastal.

Alates 2023. aastast on **alkoholitarvitamise häire ennetusteenuse** arendaja ja koordineerija Tervisekassa. Varasemalt rahastati seda Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest Tervise Arengu Instituudi juhitavast programmist. Alkoholitarvitamise häire ennetusteenuse eesmärk on alkoholi liigtarvitamise varajane avastamine ja lühisekkumine alkoholist põhjustatud kahju vähendamiseks. Alkoholitarvitamise häire ennetusteenust kasutas 2023. aasta esimesel poolaastal 2993 inimest.

Nii sõeluuringute kui tubaka- ja nikotiinitoodetest loobumise nõustamise toetamiseks oleme sõlminud lepingud maakondlike tervisedendajatega, kelle rolliks on kohalikul tasandil teenuse võimestamine.

1.2 Perearstiabi

Tabel 7. Perearstiabi eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2023 I poolaasta tegelik	2023 I poolaasta eelarve	Eelarve täitmine	2022 I poolaasta tegelik	Muutus 2023 vs 2022
Baasraha	16 511	16 283	101%	14 466	14%
Kauguse lisatasu	2 265	2 306	98%	2 302	-2%
Lisatasu teise pereõe eest	9 591	8 471	113%	7 287	32%
Pearaha kokku	52 841	52 404	101%	45 536	16%
Pearaha kuni 3 a vanuste kindlustatute eest	2 807	2 865	98%	2 582	9%
Pearaha 3–6 a vanuste kindlustatute eest	3 188	3 152	101%	2 724	17%
Pearaha 7–49 a vanuste kindlustatute eest	21 283	21 111	101%	18 189	17%
Pearaha 50–69 a vanuste kindlustatute eest	14 596	14 453	101%	12 638	15%
Pearaha üle 70 a vanuste kindlustatute eest	10 967	10 823	101%	9 403	17%
Uuringufond	23 775	23 837	100%	18 732	27%
Tegevusfond	5 770	4 546	127%	3 626	59%
Teraapiafond	2 015	2 057	98%	1 317	53%
Koduõendus tervisekeskustes	1 102	833	132%	702	57%
Soolevähi varajane avastamine (perearstid)	337	299	113%	270	25%
Emakakaelavähi varajane avastamine (perearstid)	42	37	114%	33	27%
Tubakast loobumise nõustamine (perearstid)	3	14	21%	0	–
Alkoholitartumise häire (perearstid)	30	44	68%	0	–
Kvaliteedi lisatasu	799	115	695%	118	577%
Tööajaväline lisatasu	200	231	87%	212	–6%
Lisatasu muu personal tervisekeskuses	332	336	99%	217	53%
Asendusteenuse osutaja sõidukulu	284	207	137%	200	42%
Perearsti näidisprojektid	184	105	175%	161	14%
Perearsti nõuandetelefon	622	959	65%	823	–24%
Ukraina sõjapõgenikele osutatud perearstiabi	1 223	1027	119%	34	3497%
Kokku	117 926	114 111	103%	96 036	23%

Alates 2023. aastast lisandus esmatasandi tervishoidu mitmeid uuendusi, millega soovime parandada raviteenuste kvaliteeti, teha arstiabi kättesaadavamaks ja tagada inimestele paremad ravivõimalused. Perearstiabi ja muude esmatasandi teenuste nüüdisajastamiseks ja laiendamiseks kulub sel aastal ligi 8 miljonit eurot.

Perearstiabi eelarve oli 2023. aasta esimesel poolaastal 114 miljonit eurot, millest kasutasime poolaasta lõpuks ligi 118 miljonit eurot. Seda on ligi 4 miljonit ehk 3% planeeritust enam. Planeeritust üle 1,1, miljoni euro enam maksime lisatasu teise pereõe eest ning ligi 1,2 miljonit eurot enam kasutati tegevusfondi teenuseid.

Nii **pearaha** kui ka **baasraha** kasutus oli esimesel poolaastal plaanitust suurem: baasraha maksime ligi 230 tuhande euro võrra rohkem ja pearaha ligi 437 tuhande euro võrra rohkem. Nii baasraha kui pearaha kasutus oli 2023. aasta esimesel poolaastal 101%. Baasraha maksime 2023. aasta esimesel poolaastal 16,5 miljonit eurot ja pearaha ligi 53 miljonit eurot.

Esimesel poolaastal maksime **teise pereõe lisatasu** üle miljoni euro ehk 13% planeeritust enam. Võrreldes eelmise aasta sama ajaga maksime teise pereõe lisatasu ligi 32% enam. 2023. aastal tõstis Tervisekassa lisatasu suurust. Samuti on lisatasu saanud nimistute arv igal aastal suurenenud.

Perearsti **tegevusfondi** kasutus oli planeeritust ligi 1,2 miljoni euro võrra suurem: võrreldes 2022. aastaga on käesoleva aasta esimesel poolaastal tehtud 12 000 e-konsultatsiooni rohkem ja seetõttu on tegevusfondis suurenenud e-konsultatsioonide tegemisega kaasnenud uuringute hulk. Lisaks mõjutas tegevusfondi kasvu esmatasandi tervisekeskuste füsioteraapia teenuse lisandumine alates käesoleva aruandeaasta 1. aprillist (senini kajastusid need teraapiafondis).

Perearsti **uuringufondi ja teraapiafondi** osas jäi kasutus planeeritust veidi väiksem, kuid võrreldes eelmise aastaga suurenes uuringufondi kasutus 12% ning tegevusfondi kasutus 36%.

Koduõendus tervisekeskuses eesmärgiks on laiendada inimestele perearsti pakutavate teenuste valikut. Koduõendusteenust pakuti tervisekeskustes 2023. aastal üle 18 400 korra, mida on eelmise aasta sama ajaga võrreldes 33% enam. Käesoleval aastal on koduõendusteenust osutavate tervisekeskuste arv suurenenud 16 keskuse võrra. 2023. aastal tasusime tervisekeskustes koduõendusteenuse osutamise eest kokku ligi miljon eurot, mida on võrreldes 2022. aasta esimese poolaastaga 36% ehk üle 398 tuhande euro enam.

Arendame jätkuvalt koos oluliste partneritega **perearstide kvaliteedisüsteemi**, et motiveerida perearste tegelema haiguste ennetusega, krooniliste haigete jälgimisega ja oma pädevuse suurendamisega. Tervisekassa maksis perearstidele kvaliteedi lisatasu esimesel poolaastal kokku ligi 800 tuhat eurot sh 717 tuhat eurot gripi vaktsineerimise tulemustasu, mis maksti välja aprillis. Viimane selgitab perearstide kvaliteedisüsteemi esimese poolaasta eelarve ületäitmist. 2023. aasta esimesel poolaastal maksti perearstidele heade tulemuste eest kvaliteedi lisatasu 83 tuhat eurot (2022. aastal 118 tuhat eurot).

Alates 2021. aasta algusest lisandus teenusena **asendusteenuse osutaja sõidukulu kompenseerimine**. Teenus on vajalik, et tagada perearstiabi kättesaadavus perearsti pikemaajalisel eemalolekul või ettenägematu ja vältimatu vajaduse ilmnemisel. Õe sõidukulu tasutakse juhul, kui ta asub tööle asendusnimistu juurde. 2023. aasta esimesel poolaastal tasusime asendusteenuse osutaja sõidukulu summas 275 tuhat eurot, mida on 2022. aasta esimese poolaastaga võrreldes 20% enam.

Lisatasu muu personali eest tervisekeskuses tasusime 2023. aasta esimesel poolaastal 332 tuhat eurot, mida on 2022. aasta esimese poolaastaga võrreldes 53% enam. Lisatasu eelarvet on mõjutanud nii tasu tõus (14%) kui ka perearsti nimistute juurde võetud lisapersonali arvu kasv.

2022. aasta alguses käivitus esmatasandil perearsti **näidisprojekt** „Proaktiivne terviseteeakonna digidisainer“. See on digilahendus patsiendi ja esmatasandi tervisekeskuste vaheliseks efektiivseks suhtlemiseks ravi planeerimisel, jälgimisel ning toetamisel. Lisaks jätkasime „Eelvisiidi näidisprojekti“ loomisega, mis täiendab perearstikeskuse tööprotsessi ning loob tervikliku ja kättesaadava esmatasandi teenuse. Lahendus võimaldab patsiendi mure pakilisust hinnata, et kiiremat abi vajavad patsiendid saaks eelisjärjekorras teenindatud. Lisaks saab lahenduse abil teha videovastuvõtte. Kokku tasusime näidisprojektide elluviimiseks 184 tuhat eurot.

Ukraina sõjapõgenike teenindamise eest tasus Tervisekassa perearstidele üle 1,1 miljoni euro. Perearsti vastuvõtul käis 2023. aasta esimesel poolaastal 11 541 sõjapõgenikku, neist 4446 olid kuni 18-aastased lapsed ja noored.

2023. aastal lisandus perearstiabi teenustesse alkoholarvitamise häire ennetuse ja nõustamise teenus. Esimesel poolaastal kasutas teenust 1301 inimest.

Tabel 8. Perearsti nimistute ja nimistus olevate kindlustatud inimeste arv ning tööajaväliste vastuvõttude arv

	2023 I poolaasta tegelik	2022 I poolaasta tegelik	Muutus 2023 vs 2022
Nimistute arv	781	785	-1%
Kauguse lisatasu saavate nimistute arv	388	394	-2%
Teise pereõe lisatasu saavate nimistute arv	635	618	3%
Keskmine nimistu suurus (kindlustatud inimeste arv)	1 627	1 602	2%
Kokku inimeste arv, kelle eest on makstud pearaha			
kuni 3-aastased kindlustatud inimesed	37 818	39 923	-5%
3–6-aastased kindlustatud inimesed	58 491	57 401	2%
7–49-aastased kindlustatud inimesed	658 731	649 132	1%
50–69-aastased kindlustatud inimesed	319 660	317 691	1%
70-aastased ja vanemad kindlustatud inimesed	196 218	193 249	2%
Perearsti tööajaväliste vastuvõttude tundide arv			
Pereõe tööajaväliste vastuvõttude tundide arv	3 232	4 088	-21%
Perearsti nõuandetelefoni kõnede arv			
	150 030	280 349	-46%

2023. aasta 30. juuni seisuga oli Tervisekassal leping 413 perearstiabi teenuseosutajaga, kes teenindavad 781 **nimistut**. Keskmine nimistu suurus ehk kindlustatud inimeste arv on püsinud aastate lõikes samal tasemel. 2023. aastal jätkub perearsti nimistute üleminek tervisekeskustesse: 30. juuni seisuga on Eestis kokku 59 tervisekeskust, kes teenindavad 346 nimistut. Võrdluseks, et aasta varem oli võrreldaval perioodil kokku 55 tervisekeskust, kes teenindasid 330 nimistut.

Kauguse lisatasu saavate nimistute arv oli 2023. aasta esimesel poolaastal 388, mis võrreldes 2022. aasta esimese poolaastaga on 6 nimistu võrra vähem.

Teise pereõe lisatasu saanud nimistute arv on aasta- aastalt suurenenud: 2023. aasta esimesel poolaastal rahastas Tervisekassa teist pereõde 635 nimistus, mis on võrreldes varasema aasta võrreldava perioodiga 3% võrra suurem.

COVID-19 haiguse laialdase leviku aastatel langes väga suur koormus just perearstidele ja -õdedele. COVID19 leviku taandumisel ning COVID-19 vaksineerimise vajaduse vähenemisel on vähenenud ka perearsti teenust kasutanud inimeste arv: 2023. aasta esimesel poolaastal kasutas perearstiabi 9% ehk ligi 85 000 inimest vähem kui eelmise aasta võrreldaval perioodil.

Perearstid ja -õded tegid esimesel poolaastal kokku 4 111 995 vastuvõttu, mida on 452 tuhande vastuvõtu ehk 10% võrra vähem kui 2022. aasta esimesel poolaastal. Perearsti ja -õe kaugvastuvõtte tehti 2023. aasta esimesel poolaastal kokku 2 538 042 korral, mida on ligi 515 000 vastuvõtu ehk 17% võrra eelmises aasta võrreldavast perioodist vähem. Kaugvastuvõttud on kas telefoni või e-posti teel tehtud vastuvõttud, mida kasutati COVID-19 laialdase leviku perioodil rohkem kui tavaliselt. Lisaks tegid perearstid e-konsultatsioone, millise statistika leiab aruande kättesaadavuse peatükist.

Perearsti nõuandetelefoni kõnede arv vähenes esimesel poolaastal 46% võrra võrreldes eelmise aasta sama perioodiga. 2023. aasta esimesel poolaastal tehti nõuandetelefonile 149 976 kõnet, mis on ligi 129 522 kõnet vähem kui 2022. aasta samal perioodil. 2022. aasta algusest saavad inimesed, kellel on

tavatelefonikõne vahendusel suhtlemine raskendatud (näiteks vaegkuuljad ja kõnepuudega inimesed) suhelda veebivestluse abil. 2023. aasta esimesel poolaastal toimus 47 veebivestlust, mida on eelmise aasta sama perioodiga võrreldes 55 vähem.

1.3 Eriarstiabi

Tabel 9. Eriarstiabi eelarve täitmine (tuhandetes eurodes) ja ravijuhtude arv teenuse tüüpide kaupa

	2023 I poolaasta tegelik		2023 I poolaasta eelarve		Eelarve täitmine		2022 I poolaasta tegelik		Muutus 2023 vs 2022	
	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud
Eriarstiabi	461 710	1 533 472	458 292	1 567 325	101%	98%	384 407	1 488 667	20%	3%
Ambulatoorne	191 937	1 415 767	188 409	1 449 847	102%	98%	155 780	1 380 296	23%	3%
Päevaravi	25 337	37 689	23 503	35 640	108%	106%	18 775	31 628	35%	19%
Statsionaarne	244 436	80 016	246 380	81 838	99%	98%	209 852	76 743	16%	4%
Erijuhud	47 073	32 515	49 199	24 782	96%	131%	43 133	25 791	9%	26%
Ülikallid ravijuhud	3 845	26	6 567	38	59%	68%	6 494	43	-41%	-40%
Muud erijuhud	43 228	32 489	42 632	24 744	101%	131%	36 639	25 748	18%	26%
Periooditasud	34 319	–	34 742	–	99%	–	29 459	–	16%	–
Eriarstiabi kuutasu*	2 014	–	2 014	–	100%	–	1 565	–	29%	–
Valmisolekutasu	32 305	–	32 728	–	99%	–	27 894	–	16%	–
Kokku	543 102	1 565 987	542 233	1 592 107	100%	98%	456 999	1 514 458	19%	3%

* Eriarstiabi erialade ravijuhtude arv sisaldab Hiiumaa Haigla ravijuhte, mida rahastatakse eriarstiabi kuutasu arvelt

Eriarstiabi eelarve oli 2023. aasta esimesel poolaastal 542 miljonit eurot, millest kasutasime poolaasta lõpuks 543 miljonit eurot. Eriarstiabi esimese poolaasta eelarve täideti 100% ulatuses.

Aruandeperioodil osutati eriarstiabis 1 922 343 ambulatoorset vastuvõttu. Ambulatoorsete vastuvõttude arv on 2022. aasta esimese poolaastaga võrreldes suurenenud 6%. Ambulatoorse eriarstiabi teenuseid vajas esimesel poolaastal 13 179 Ukraina sõjapõgenikku, neist 6133 olid lapsed vanuses 0-18 aastat. Kokku tasus Tervisekassa sõjapõgenike ambulatoorse eriarstiabi teenuste eest esimesel poolaastal 4,6 miljonit eurot.

Aruandeperioodil osutati eriarstiabis 67 212 statsionaarset vastuvõttu. Statsionaarsete vastuvõttude arv on 2022. aasta esimese poolaastaga võrreldes suurenenud 3%. COVID-19 haigusega oli 2023. aasta esimesel poolaastal statsionaarsel ravil 2548 inimest, mida on 3254 inimest vähem kui eelmise aasta võrreldaval perioodil, neist 37% oli COVID-19 vastu vaksineerimata. Keskmine ravil viibimise aeg oli 13,7 ravipäeva. COVID-19 patsientide statsionaarse ravi eest maksis Tervisekassa 2023. aastal ligi 12 miljonit eurot (2022. aasta esimesel poolaastal ligi 25 miljonit eurot). Kõige rohkem tasusime patsientide ravi eest TÜ Kliinikumile 441 ravijuhu eest 3,4 miljonit eurot, Põhja-Eesti Regionaalhaiglale 258 ravijuhu eest 2,2 miljonit eurot, Lääne-Tallinna Keskhaiglale 375 ravijuhu eest ligi 1,4 miljonit eurot, Ida-Tallinna Keskhaiglale 255 ravijuhu eest ligi 1 miljon eurot, Pärnu Haiglale 205 ravijuhu eest 907 tuhat eurot ning Ida-Viru Keskhaigla 253 ravijuhu eest 752 tuhat eurot.

Statsionaarset eriarstiabi vajas 1014 Ukraina sõjapõgenikku, sh 334 last vanuses 0–18 aastat. Statsionaarse ravi eest tasus Tervisekassa 3,2 miljonit eurot. Lisaks tasusime ligi 190 tuhat eurot 33 mittekindlustatud sõjapõgeniku vältimatu ravi eest. Eestisse saabudes võtab ajutise elamisloa taotlemine aega ja ajutise kaitse taotluse rahuldamiseni saadakse vajaminevat abi vältimatu abina.

Lisaks tehti eriarstiabis kaugkonsultatsioone ning e-konsultatsioone, millise statistika leiab eriarstiabi kättesaadavuse peatükist.

Eelarve täitmine ja ravijuhud põhierialade kaupa

Tabel 10. Eriarstiabi erialade eelarve täitmine (tuhandetes eurodes) ja ravijuhtude arv

	2023 I poolaasta tegelik		2023 I poolaasta eelarve		Eelarve täitmine		2022 I poolaasta tegelik		Muutus 2023 vs 2022	
	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud
Kirurgia	125 645	423 864	123 193	432 579	102%	98%	106 366	414 389	18%	2%
Oftalmoloogia	20 054	181 222	18 301	179 975	110%	101%	14 493	171 664	38%	6%
Onkoloogia	63 382	82 111	61 348	82 889	103%	99%	48 353	75 709	31%	8%
Günekoloogia	33 651	213 798	32 633	212 240	103%	101%	27 327	203 546	23%	5%
Pediaatria	18 333	62 928	17 950	64 000	102%	98%	14 939	62 631	23%	0%
Psühhiaatria	27 976	130 145	28 666	139 131	98%	94%	21 535	126 146	30%	3%
Sisehaigused	156 270	398 185	159 613	413 544	98%	96%	139 697	391 988	12%	2%
Esmane järelravi	1 466	1 110	2 069	1 467	71%	76%	1 619	1 251	-9%	-11%
Taastusravi	14 933	40 109	14 519	41 500	103%	97%	10 078	41 343	48%	-3%
Kokku	461 710	1 533 472	458 292	1 567 325	101%	98%	384 407	1 488 667	20%	3%
Ambulatoorne	191 937	1 415 767	188 409	1 449 847	102%	98%	155 780	1 380 296	23%	3%
Päevaravi	25 337	37 689	23 503	35 640	108%	106%	18 775	31 628	35%	19%
Statsionaarne	244 436	80 016	246 380	81 838	99%	98%	209 852	76 743	16%	4%

2023. aastal tasusime eriarstiabis 581 678 inimese ravi eest, sh sai eriarstiabi põhierialadel ravi 577 456 inimest. Põhierialadel ravi saanud inimeste arv on võrreldes 2022. aasta esimese poolaastaga kasvanud 3%. Inimeste arvu kasv on toimunud ambulatoorse ravi arvelt, kus teenusekasutajate arv on suurenenud 18 754 inimese võrra. Ambulatoorse ravi kasutuse kasvu on muuhulgas mõjutanud Ukraina sõjapõgenike Eestisse elama asumine.

Täiskasvanud vajasisid kõige enam günekoloogia (2655 inimest), sisehaiguste (688 inimest), oftalmoloogia (858 inimest) ja ortopeedia (785 inimest) teenuseid. Kuni 18-aastased vajasisid kõige sagedamini pediatraia (1409 last), ortopeedia (648 last), otorinolarüngoloogia (500 last) ja oftalmoloogia (419 last) teenuseid.

Kirurgia erialale on koondatud kardiokirurgia, lastekirurgia, neurokirurgia, näo- ja lõualuukirurgia, ortopeedia, otorinolarüngoloogia, rindkerekirurgia, uroloogia, veresoontekirurgia ja üldkirurgia raviteenused.

Esimesel poolaastal tasusime kirurgia erialal 244 037 inimese ravi eest. Ravi saanud inimeste arv kasvas 2022. aasta esimese poolaastaga võrreldes 11 558 inimese võrra. Rahastamine kasvas 18% ehk 19 miljonit eurot. Rahastamise kasv on tingitud kõikide teenusegruppide rahastamise suurenemisest, kõige enam suurenes operatsioonide ja operatsiooniaegsete lisavahendite ning uuringute ja protseduuride summa.

Aruandeperioodil rahastasime kirurgia erialal kavandatust 8715 ravijuhtu vähem. Kõige enam mõjutab ravijuhtude eelarve väiksemat kasutust ortopeedia ja üldkirurgia, kus osutati kavandatust vastavalt 7078 ja 5925 ravijuhtu vähem. Kavandatust rohkem osutati ravijuhte otorinolarüngoloogias ja uroloogias, vastavalt 5157 ja 1440 ravijuhtu enam.

Oftalmoloogia erialal erialal tasusime 110 044 inimese silmaarsti teenuse eest. Ravi saanud inimeste arv on võrreldes eelmise aasta sama ajaga suurenenud 5466 inimese võrra (kasv 5%), rahastamine kasvas 38%.

Onkoloogia põhierialal kajastub ka hematoloogia raviteenuste kasutus. Onkoloogia põhierialal tasusime 28 375 inimese ravi eest. Ravi saanud inimeste arv on 2022. aasta esimese poolaasta võrdluses kasvanud 4% ehk 1204 inimese võrra. Onkoloogia rahastamine kasvas 31% ehk 15 miljoni euro võrra. Rahastamise kasvu mõjutas muuhulgas ravimite kasutuskordade 44%-ne kasv.

Günekoloogiateenuseid kasutas aruandeperioodil 121 241 inimest, kellele osutatud 213 798 ravijuhu eest tasus Tervisekassa raviasutustele üle 33 miljoni euro. Ravi saanud inimeste arv on võrreldes 2022. aasta esimese poolaastaga kasvanud 9% ehk 10 100 inimese võrra, rahastamine on kasvanud 23%. Rahastamise kasvu mõjutas ambulatoorsete vastuvõttude ning uuringute ja protseduuride rahastamise suurenemisest.

Pediaatrias tasusime 37 781 lapse ravi eest. Ravi saanud laste arv on võrreldes 2022. aasta esimese poolaastaga kasvanud 0,4% ehk 168 lapse võrra. Rahastamise 23%-list kasvu mõjutab kõige rohkem voodipäevade kallinemine.

Psühhiaatrias tasus Tervisekassa esimesel poolaastal 51 442 inimese ravi eest. Ravi saanud inimeste arv on võrreldes eelmise aasta sama ajaga kasvanud 3% ehk 1694 inimese võrra. Inimeste arv on kasvanud ambulatoorses ravis ja see on seotud ambulatoorsete vastuvõttude suurenemisega. Psühhiaatria eriala rahastamise kasvu on kõige enam mõjutanud voodipäevade kallinemine.

Sisehaiguste erialale on koondatud dermatoveneroloogia (nahahaigused), endokrinoloogia (hormonaalsed haigused), gastroenteroloogia (seedetrakti haigused), infektsioonhaigused (nakkushaigused), kardioloogia, kutsehaigused, nefroloogia (neeru- ja kuseteede haigused), neuroloogia, pulmonoloogia (kopsuhaigused), reumatoloogia ja sisehaiguste raviteenused. Sisehaiguste erialal tasus Tervisekassa 2023. aasta esimesel poolaastal 219 178 inimese ravi eest. Ravi saanud inimeste arv on eelmise aasta sama ajaga võrreldes kasvanud 1% ehk 2100 inimese võrra. Seda on kõige enam mõjutanud ambulatoorset ravi saanud inimeste arvu kasv. Rahastamise 12%-ne kasv on põhjustatud voodipäevade ning uuringute ja protseduuride kallinemisest.

Esmast järelravi saanud inimeste arv ja ka ravijuhtude arv on esimesel poolaastal vähenenud. 2023. aasta esimesel poolaastal sai järelravi 1066 inimest, mida on 12% vähem kui eelmisel aastal samal ajal.

Taastusravi erialal tasusime esimesel poolaastal 30 543 inimese ravi eest. Ravi saanud inimeste arv on võrreldes eelmise aasta sama ajaga vähenenud 0,4% ehk 134 inimese võrra ja selle põhjus on ambulatoorset teenust kasutanud inimeste arvu vähenemine. Rahastamine on kasvanud ligi 5 miljonit eurot.

Täpsem ülevaade tervishoiuteenuste kasutuse statistika kohta on leitav meie kodulehelt:

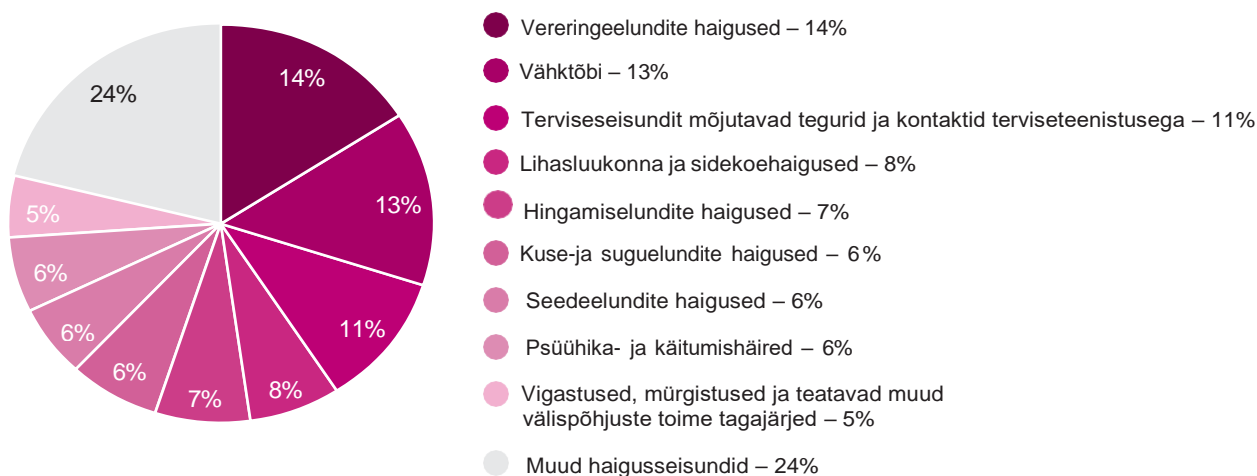
<https://www.tervisekassa.ee/koik-teenused>

Eriarstiabi tervishoiuteenuste kasutus raviarvetel kajastatud põhidiagnoosi rühmade kaupa

Suurimad haigusseisundite rühmad, mida 2023. aasta esimesel poolaastal rahastasime, olid vereringeelundite haigused, kasvajakasvajaid, tervise seisundit mõjustavad tegurid ja kontaktid terviseteeenistusega ning hingamiseldite haigused.

Võrreldes eelmise aasta sama ajaga on ravi saanud inimeste arv kasvanud enamiku diagnoosirühmade lõikes, kõige enam silma- ja silmamanuste haiguste diagnoosirühmas. Vähenenud on diagnoosirühmas „tervise seisundit mõjustavad tegurid ja kontaktid terviseteeenistusega“ ravi saanud inimeste arv. Rahastamine kasvas eelmise aasta sama perioodiga võrreldes kõige rohkem vähktõve ravis, vähenes aga vaid hingamiseldite haiguste ravis.

Joonis 1. Eriarstiabi rahastuse jagunemine haigusseisundite järgi

Raviarvetel kajastatud põhidiagnoosigrupid tulenevalt rahvusvahelisest haiguste klassifikatsioonist RHK-10

Eriarstiabi raviarvetel kajastatud tervishoiuteenused

Eriarstiabi raviarvetel kajastatud teenustest olid 2023. aasta esimesel poolaastal suurima rahastamise osakaaluga uuringud ja protseduurid (27%) ning voodipäevad (23%).

Võrreldes eelmise aasta sama perioodiga on teenuse kasutuskordade arv kõige enam kasvanud ravimite kasutamisel (28%) ning rahastamine ambulatoorsetel vastuvõttudel (31%). Kõige väiksem kasv teenuse kasutuskordades oli voodipäevadel (kasv 4%) ja rahastamises laboratoorsetel uuringutel (kasv 6%).

Tabel 11. Raviarvetel kajastatud teenusegruppide osakaal summade lõikes

	2023 I poolaasta tegelik	2022 I poolaasta tegelik	Muutus 2023 vs 2022
Uuringud ja protseduurid	27%	26%	1%
Voodipäevad	23%	23%	0%
Laboratoorsed uuringud	15%	16%	-1%
Operatsioonid ja lisavahendid	12%	12%	0%
Ambulatoorsed vastuvõttud	9%	9%	0%
Ravimid	7%	7%	0%
Anesteesia	3%	3%	0%
Veri ja veretooted	2%	2%	0%
Muud teenused	2%	2%	0%

Üle lepingumahu osutatud raviteenuste eest tasumine ehk ületöö

Tabel 12. Üle lepingumahu esitatud ravijuhud (tuhandetes eurodes) ja ravijuhtude arv

	2023 I poolaasta tegelik		2022 I poolaasta tegelik		Muutus 2023 vs 2022	
	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud
Ambulatoorne	3 941	38 864	4 732	50 236	-17%	-23%
Päevaravi	503	1 094	346	688	45%	59%
Statsionaarne	60	112	436	447	-86%	-75%
Kokku	4 504	40 070	5 514	51 371	-18%	-22%

Tervisekassa tasub ületööd ambulatoorses ravis ja päevaravis koefitsiendiga 0,7 ning statsionaarses eriarstiabis koefitsiendiga 0,3. Tervisekassa võtab kokkulepitud kohustuste kogusummat ületavate ravijuhtude eest tasu maksmise kohustuse üle juhul, kui tervishoiuteenuste osutaja osutab kindlustatud inimestele teenuseid lepinguperioodiks kokkulepitud kogusummast rohkem.

Lepingumahtu ületavate raviteenuste osakaal eriarstiabis oli ravijuhtude puhul 2,5% ja summa puhul 1%. Raviarveid ületöö eest esitati kõigil põhialadel, enim oftalmoloogias (12 433 ravijuhtu) ja kirurgias (8 793 ravijuhtu), mis olid ka summalt suurimad: kummalgi põhialal 1,1 miljonit eurot. Võrreldes 2022. aasta esimese poolaastaga on ravijuhtude ületöö maht vähenenud 22% ja summa 18%.

Erijuhtude eelarve ja ravijuhtude täitmine

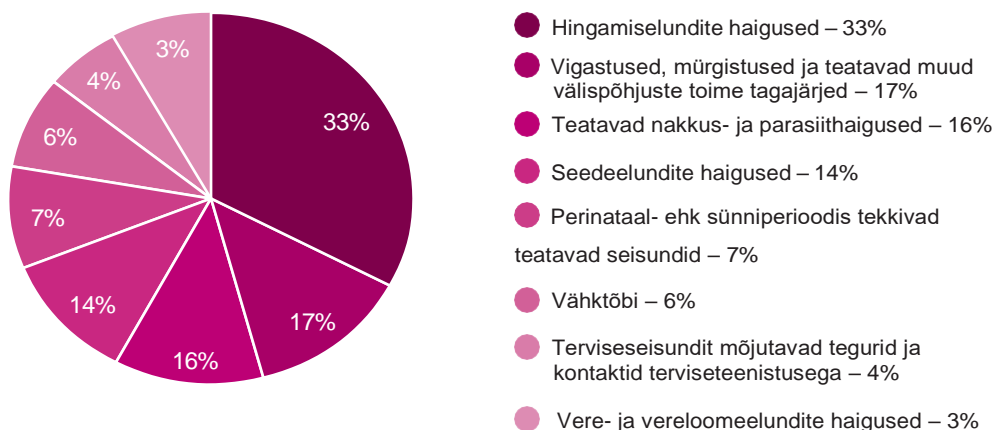
Erijuhud on eriarstiabi teenused, mis ei kuulu eriarstiabi põhialade alla. Erijuhtude eelarves on kajastatud ülikallid ravijuhud ja muud erijuhud: organisiirdamised, luuüdi transplantatsioon, sünnitused, hemodialüüs, peritonaaldialüüs, endoproteesimised, viljatusravi, kuulmisimplantatsioon ja katarakti operatsioonid.

Ülikallid ravijuhud

Alates 1. aprillist 2020 loetakse ülikalliks ravijuhuks statsionaarse ravi raviarve, mille maksumus on piirkondlikel haiglatel vähemalt 104 tuhat eurot ja teistel tervishoiuteenuse osutajatel vähemalt 73 tuhat eurot.

Esimesel poolaastal esitasid tervishoiuteenuse osutajad meile tasumiseks 26 ülikallist ravijuhtu summas 3,8 miljonit eurot. Põhidiagnoosigruppidest esines kõige rohkem ülikalleid ravijuhte hingamiseldite haiguste puhul (33%). Enim ülikalleid ravijuhte esines Tartu Ülikooli Kliinikumil (9 ravijuhtu) ja Põhja-Eesti Regionaalhaiglal (7 ravijuhtu).

Joonis 2. Ülikallite ravijuhtude rahastamise jagunemine haigusseisundite järgi

Muud ravijuhud

2023. aasta esimesel poolaastal tasusime 23 242 inimese erijuhu eest, mis on 3 291 inimest enam kui 2022. aasta samal perioodil. Inimeste arv oli suurim katarakti operatsioonide ja sünnituste puhul.

Tabel 13. Muude erijuhtude eelarve täitmine (tuhandetes eurodes) ja ravijuhtude arv

	2023 I poolaasta tegelik		2023 I poolaasta eelarve		Eelarve täitmine		2022 I poolaasta tegelik		Muutus 2023 vs 2022	
	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud
Endoproteesimised	12 867	2 307	12 361	2 230	104%	103%	10 211	1 997	26%	16%
Sünnitused	9 931	5 175	11 284	5 958	88%	87%	9 490	5 607	5%	-8%
Hemodialüüs	7 696	2 507	7 228	2 397	106%	105%	6 734	2 408	14%	4%
Katarakti operatsioonid	6 805	9 986	6 362	9 543	107%	105%	5 479	9 081	24%	10%
Viljatusravi	1 833	1 817	1 654	1 687	111%	108%	1 577	1 729	16%	5%
Luuüdi transplantatsioon	1 240	148	1 919	215	65%	69%	1 651	186	-25%	-20%
Organisiirdamised	732	107	451	91	162%	118%	447	64	64%	67%
Sõjapõgenikud-eriarstiabi	681	7 355	553		123%	-	291	4 070	134%	81%
Sõjas haavata saanud	631	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritoneaaldialüüs	470	269	492	283	96%	95%	485	282	-3%	-5%
Kuulmis-implantatsioonid	271	12	266	13	102%	92%	268	12	1%	0%
AEK konsiilium	47	6	43	6	109%	100%	-	-	-	-
Gripi vaksineerimine	21	2 713	19	2 321	111%	117%	6	312	250%	770%
Erakorraline vaksineerimine	3	87	-	-	-	-	-	-	-	-
Kokku	43 228	32 489	42 632	24 744	101%	131%	36 639	25 748	18%	26%

2023. aasta esimesel poolaastal tehti 7228 inimesele üle 10 300 katarakti operatsiooni. Opereeritud inimeste arv on eelmise aasta sama perioodiga võrreldes kasvanud 9% ja operatsioonide arv 10% ehk tehti 948 operatsiooni rohkem kui eelmisel aastal samal ajal.

Endoproteesimisi on aruandeperioodil tehtud suuremas mahus kui eelmisel aastal samal ajal. Kui 2022.

aasta esimesel poolaastal tehti 1974 inimesele 2065 endoproteesimise operatsiooni, siis 2023. aasta esimesel poolaastal tehti 2283 inimesele 2400 operatsiooni.

2023. aastal esimesel poolaastal rahastasime sünnitusi 4% väiksemas summas kui eelmisel aastal samal ajal: kui 2022. aasta esimesel poolaastal oli 5596 sünnituse ravijuhtu, siis 2023. aasta esimesel poolaastal 5152.

Periooditasude eelarve täitmine

Tervisekassa tasus 2023. aasta esimesel poolaastal valmisoleku- ja periooditasudeks kokku 34 miljonit eurot ehk ligi 5 miljonit eurot ehk 14% enam kui eelmise aasta samal ajal.

Esimesel poolaastal tasusime eriarstiabi kuutasu kokku 2 miljonit eurot, mida on ligi 449 tuhat eurot ehk 22% enam kui eelmisel aastal. Eriarstiabi kuutasu maksime Hiiumaa Haiglale, kus rakendatakse 1. aprillist 2018 eelarvepõhist rahastamismudelit. Tasustamise meetodi muutmine on end Hiiumaa Haigla puhul siia maani põhjendanud, sest see tagab jätkuva eriarstiabi osutamise ja inimeste rahulolu. Hiiumaa Haiglas on eelarvepõhise rahastuspõhimõtte kasutuselevõtu eesmärk tagada vähese elanikkonnaga ja raske ligipääsuga piirkonna haigla jätkusuutlikkus ning jätkata inimestele arstiabi pakkumist nende kodukohas. Uue süsteemi järgi tasub Tervisekassa Hiiumaa Haiglale eelarvepõhiselt, mis tähendab, et Tervisekassa ei osta haiglalt teenuseid ravijuhtude ega teenuste kaupa.

Valmisolekutasusid maksti esimesel poolaastal ligi 28 miljonit eurot ehk üle 4 miljoni euro ehk 16% rohkem kui eelmisel aastal samal ajal. 2023. aasta eelarve täitmine jäi kavandatu piiresse.

Kõige enam mõjutas valmisolekutasude kulusid erakorralise meditsiini osakondade (EMO) rahastamine, mille põhimõtted lisati tervishoiuteenuste loetellu alates 1. jaanuarist 2020. EMO valmisolekutasudeks tasus Tervisekassa esimesel poolaastal kokku ligi 21 miljonit eurot (2022. aasta samal perioodil 17,7 miljonit eurot). Seoses Tallinna ja Tartu erakorralise meditsiini osakondade (EMO) ülekoormatusega lisati aruandeaasta 1. aprillist alates valmisolekutasudesse EMO täiendava triaazide ööpäevaringse valmisoleku tasu, mis võimaldab patsientide seisundit kiiremini hinnata (triaazikategooria määrab ära patsiendi käsitlemiskiiruse ehk maksimaalse aja arstini) ja täiendava haigla valveringi rahastamine, mis võimaldab patsiente EMO-des kiiremini käsitleda.

Eriarstiabi lepingute täitmine

Tabel 14. Eriarstiabi lepingute täitmine (tuhandetes eurodes)

	2023 I poolaasta tegelik		2023 I poolaasta leping		2022 I poolaasta tegelik		2023 I poolaasta lepingu täitmine	
	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud
HVA haiglad	507 164	1 296 595	510 138	1 225 583	430 108	1 267 236	84%	103%
Piirkondlikud haiglad	275 074	571 359	276 720	535 428	235 199	555 279	85%	104%
Keskhaiglad	163 191	494 491	162 404	467 704	137 482	484 047	85%	103%
Üldhaiglad, kohalik haigla, taastusravihaigla	68 899	230 745	71 014	222 451	57 427	227 910	81%	102%
Haiglavõrgu välised partnerid	35 938	269 392	33 196	252 223	26 891	247 222	81%	98%
Kokku	543 102	1 565 987	543 334	1 477 806	456 999	1 514 458	84%	102%

2022. aasta esimese poolaastaga võrreldes kasvas haiglavõrgu arengukava haiglatele tasutud summa 18% ja ravijuhte osutati 2% rohkem. Haiglavõrgu välistele partneritele tasutud summa suurenes 34%, ravijuhte osutati 9% enam.

Eriarstiabi kättesaadavus

Alates 2023. aasta 1. jaanuarist on läbi tervishoiuteenuste loetelu uuendamise kättesaadavad mitukümmend uut tõenduspõhist ja kulutõhusat raviviisi. Näiteks suukaudsed toitmisravi preparaadid ja nendega seotud kliinilise toitmisravi nõustamis- ning konsiiliumiteenus; Tervise Arengu Instituudist Tervisekassasse ületulnud alkoholitarvitamise häire raviteenused. Ravivõimalused paranesid ka vähiravis, proktoloogias, kardioloogias, günekoloogias ja reumatoloogias. Tervishoiuteenuste loetellu lisati uued haiglaravimid või laiendati olemasolevate haiglaravimite kasutust melanoomi, söögitoruvähi, rinnavähi, kolorektaalvähi, eesnäärmevähi ja neeruvähi raviks. Lisandusid erinevad protseduuriaegsed lisavahendid (nt polüakrüülamiid hüdrogeel kroonilise stressinkontinentsi raviks, lumbo-sakraalnärvide elektrilise modulatsiooni komplektid ja peajaarterite embolisatsiooni vältimise seade), diagnostika võimalused (nt rinnavähi koe geeniekspressioon-analüüs adjuvantse keemiaravi raviotsuseks). Muudeti ka lastega seotud raviteenuste tingimusi. Esmase diabeedi diagnoosi saanud lapse hooldaja voodipäevade eest tasutakse nüüd lapse 16nda eluaastani, tagamaks haiglas vajalik hooldaja tugi õppimaks selgeks insuliini süstimine, toidusüsvikesikute arvestamine, veresuhkru mõõtmine ning jälgimine. Lisandus lastearsti suunamise võimalus isiksuse uuringu ja kognitiivse funktsiooni uuringu teenustele, et vähendada ebavajalikke suunamisi eriarstidele, kiirendada laste arenguprobleemide tuvastamist ning sekkumist laste edasise arengu ja vaimse tervise huvides. E-konsultatsioonide võimalused laienesid ka eriarst-eriarst konsultatsioonideks. Lubati eriarsti videovastuvõttud ka e-konsultatsiooni kaudu suunamisel. Uuendati olemasolevate teenuste hindasid (taastusravi ja uroloogia teenuste hindade ajatamine, erakorralise meditsiini osakondade valmisolekutasude korrigeerimine ja üldkulude komponendi muutmine teenuste hindades nii eriarstiabis kui ka esmatasandil) eesmärgiga tagada kindlustatud isikutele paremad ravivõimalused ja tagada optimaalsed hinnad. Alates 1. aprillist lisandusid tervishoiuteenuste loetellu insuldi raviteekonna koordineerimise teenused.

2023. aasta esimesel poolaastal toimus ligikaudu 1,9 miljonit ambulatoorset eriarstiabi arsti, õe ja ämmaemanda vastuvõttu (kasv 6% võrreldes 2022.aasta esimese poolaastaga). Kõige enam vastuvõtte toimus günekoloogia (277 952, kasv 6%), oftalmoloogia (174 018, kasv 6%), koduõendus 140 946 (kasv 3%), üldkirurgia 135 637 (5,4%), psühhiaatria 129 483 (kasv 5%) ja ortopeedia 127 984 (kasv 1%) erialadel. Üle 20% tõusis vastuvõttude arv sõjapõgenikele osutatud eriarstiabi, soolevähi ja emakakaela avastamise, kutsehaiguste, tubakast loobumise nõustamise, statsionaarses õendusabi ja rindkerekirurgia erialadel (valdkonnas). 12% tõusis vastuvõttude arv otorinolarüngoloogia, reumatoloogia ja neuroloogia erialadel.

Sarnaselt 2022. aastaga on ka 2023. aastal eraldi tähelepanu all vaimne tervis. Vaimse tervise murede osakaal ühiskonnas on kobarkriisi (pandeemiaoht, sõjaoh, inflatsioon ja majanduslik toimetulek) ja abi piiratud kättesaadavuse olukorras jätkuvalt kõrge. Psühhiaatria valdkonnas toimus 2023. aasta esimesel poolaastal 129 483 vastuvõttu (kasv 5%). Psühhiaatria valdkonna eriarsti esmase vastuvõtu mediaanooteaeg oli esimeses kvartalis 28 päeva ja teises kvartalis 35 päeva. Kuni 42-päevase ooteajaga esmaseid broneeringuid oli 65%. Vaimse tervise alase abi kättesaadavuse parandamiseks panustatakse vaimse tervise õe vastuvõttude suurendamisega erinevatel abitasanditel (nii perearstiabis, esmatasandi tervisekeskustes kui haiglates). Samuti toetab vaimse tervise õde oma pädevustega kooliõdesid laste ja noorte vaimse tervise alaste murede esmasel märkamisel ning asjakohasel reageerimisel. Perearstikeskused saavad tuge täiendkoolitustest laiemalt levinud vaimse tervise häirete ja patsiendikäsitluse alal. Alates 1. aprillist tõusis kliiniliste psühholoogide palgakomponent ning rakendus juhtumikorralduse teenuse kasutamise võimalus psühhiaatrias.

Eraldi väärib väljatoomist, et haiglad ja kliinikud on viimastel aastatel pingutanud, et teha vaimse tervise õe juurde pääsemine kättesaadavamaks. Õde on see, kes teeb esmase hindamise ja vajaduse korral suunab edasi psühhiaatri juurde. Selles valdkonnas on patsiendikäsitlus alates 2021. aastast muutunud. Ambulatoorsete vaimse tervise õdede vastuvõttude arv on tõusnud 24%, võrreldes 2022. aasta esimese poolaastaga. Vaimse tervise murede osakaal ühiskonnas on kasvamas ja sellele haiglad reageerinud nii, et

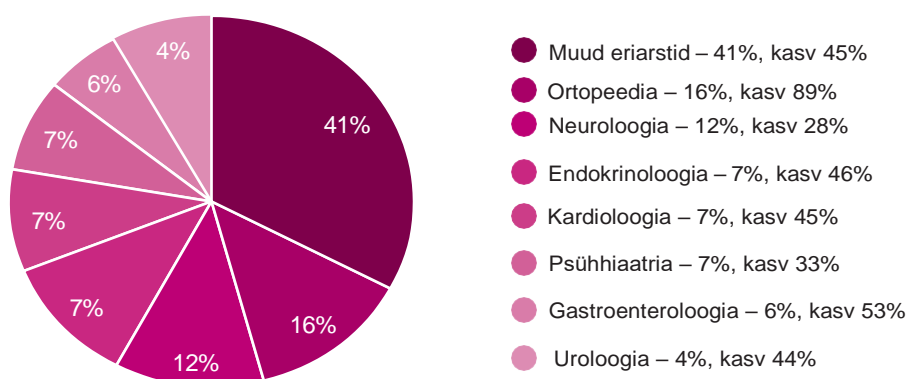

patsiendi esmane kontakt on vaimse tervise õe, mitte psühhiaatriga.

Kaugvastuvõtte osutati eriarstiabis 2023. aasta esimesel poolaastal 191 482 korral ning kaugvastuvõttude osakaal kõigist eriarstiabi vastuvõttudest oli 10,3%. Kaugvastuvõttude suurimad rakendajad on sõjapõgenikele osutatud eriarstiabi eriala (53,7% sõjapõgenikele osutatud eriarstiabi vastuvõttudest), endokrinoloogia (26%), gastroenteroloogia (25,8%), infektsioonhaigused (24,2%), psühhiaatria (22,8%), neuroloogia (21,3%), sisehaigused (19,7%), reumatoloogia (19,5%) erialad. Kõige enam kasvas kaugvastuvõttude arv võrreldes eelmise aasta esimese poolaastaga onkoloogia (kaugvastuvõttude osakaal 7,5%, kasv 136%), kardiokirurgia (osakaal 9,1%, kasv 96%), oftalmoloogia (osakaal 1,5%, kasv 75%), infektsioonhaiguste (osakaal 24,5%, kasv 71%) ja ortopeedia (osakaal 4,7%, kasv 59%) erialal. Suurimad videovastuvõttude rakendajad on taastusravi (29,8% kaugvastuvõttudest), psühhiaatria (4,6% kaugvastuvõttudest) ja sisehaigused (2,9% kaugvastuvõttudest).

Tervise infosüsteemi andmete alusel oli 2023. aasta ambulatoorse eriarstiabi plaanilise esmase vastuvõtu mediaanooteaeg esimeses kvartalis 21 päeva ja teises kvartalis 24 päeva. Üle 42-päevase mediaanooteajaga erialad üle-Eestiliselt on allergoloogia-immunoloogia, kardiokirurgia, neurokirurgia ja suu-, näo- ja lõualuukirurgia. Esimesel poolaastal oli kuni 42-päevase mediaan ooteajaga esmaseid broneeringuid 69%. Aasta varem samal ajal oli see näitaja 74%. Piirkondlikes haiglates oli kuni 42-päevase ooteajaga esmaseid broneeringuid 63%, kesonhaiglates 68%, üldhaiglates 76% ja hankepartnerite juures 79%.

Joonis 3. Perearstide e-konsultatsiooni teenuse kasutus

E-konsultatsiooni teenuse võimalust kasutati 2023. aasta esimesel poolaastal 33 erialal. Perearstid tegid e-konsultatsioone erinevatele eriarstidele 41 798 korral (kasv 45%). Lisaks kasutasid eriarstid erialadevahelise e-konsultatsiooni teenust 4151 korral. Kõige rohkem küsiti nõu neurokirurgidelt (17%), ortopeedidelt (14%) ja neuroloogidelt (14%).

Esimesel poolaastal väljastati kokku 45 962 e-konsultatsiooni saatekirja (16% ambulatoorse eriarsti vastuvõtu saatekirjade koguarvust). Kõige enam vastasid e-konsultatsioonidele Tartu Ülikooli Kliinikum (14 260 korda), Ida-Tallinna Keskhaigla (10 140 korda) ja Põhja-Eesti Regionaalhaigla (10 090 korda). Arvestades e-konsultatsioonide vastuste liike, piisas 36% juhtudest eriarsti täpsustavatest juhenditest, konsultatsioonist perearstile, kuidas patsiendi raviga jätkata. Prioriseeritud meditsiinilisest seisundist lähtuvalt vajas 2% patsientidest haiglaravi, 6% patsientidest eriarsti vastuvõttu 7 päeva jooksul ja 35% patsientidest 8-42 päeva jooksul ning 16%-le patsientidest määrati vajadus eriarsti vastuvõtuks rohkem kui 42 päeva pärast.

1.4 Õendusabi

Tabel 15. Õendusabi eelarve täitmine (tuhandetes eurodes) ja ravijuhtude arv

	2023 I poolaasta tegelik		2023 I poolaasta eelarve		Eelarve täitmine		2022 I poolaasta tegelik		Muutus 2023 vs 2022	
	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud
Koduõendus	6 191	20 925	6 188	21 174	100%	99%	5 116	20 489	21%	2%
Statsionaarne õendusabi	26 757	10 167	25 024	9 625	107%	106%	19 347	9 265	38%	10%
Õendusabi üldhooldusteenusel	3 856	35 939	4 027	–	96%	–	2 964	34 033	30%	6%
Kokku	36 804	67 031	35 239	30 799	104%	218%	27 427	63 787	34%	5%

Õendusabis kajastuvad need teenused, mida osutatakse vastavalt patsiendi vajadustele tervishoiuteenusena nii statsionaarselt (õendusteenus haiglas või hooldusasutuses) kui ka ambulatoorselt (koduõendus), samuti õendusteenusena üldhooldekodus. Siin ei kajastu koduõendusteenused, mida osutavad õed esmatasandi tervisekeskustes ja esmatasandil, ning eriarstiabis õdede poolt osutatud teenused (sh iseseisvad vastuvõttud).

2023. aasta esimese poolaasta õendusabi rahastamise mahuks oli kavandatud üle 35 miljoni euro, rahastamise tegelikuks mahuks kujunes ligi 37 miljonit eurot, mida on kavandatust 1,6 miljon eurot ehk 4% enam. 2022. aasta esimese poolaastaga võrreldes kasvas õendusteenuse rahastamine üle 9 miljoni euro ehk 34% enam.

Õendusabi rahastamise suurenemist mõjutas esimesel poolaastal statsionaarse õendusabi planeeritust suurem rahastamine: eelarve ületati statsionaarses õendusabis planeerituga võrreldes üle 1,7 miljoni euro ehk 7%. Statsionaarset õendusabi kasutanud inimeste arv suurenes võrreldes eelmise aasta sama ajaga 455 inimese võrra ehk 7%. Statsionaarse õendusabi nõudlus on olulisel määral kasvanud: Harju maakonnas avas Lääne-Tallinna Keskhaigla 2023. aasta alguses uue 16 voodikohaga õendusabiosakonna. Lisaks suurenes hospiitsravi teenuse pakkumine eelmise aasta sama perioodiga võrreldes 96 inimese võrra ehk 36%. Alates 2020. aastast rahastatakse statsionaarse õendusabi teenuse raames ka hospiitsravi. 2023. aasta 30. juuni seisuga osutab statsionaarset hospiitsravi 5 haiglat kokku 44 voodil.

Esimesel poolaastal sai õendusabi teenust kokku 19 808 inimest. Teenust kasutanud inimeste arv on eelmise aasta esimese poolaastaga võrreldes kasvanud 4% võrra.

Koduõenduse teenust osutati esimesel poolaastal 6176 inimesele ja tehti 139 566 koduõendusvisiiti, mida on eelmise aasta sama perioodiga võrreldes samas mahu. Samal ajal pakutakse koduõendusteenust üha enam tervisekeskustes: 2023. aasta esimesel poolaastal üle 18 400 korra, mida on võrreldes eelnenud aasta võrreldava perioodiga 33% enam.

2023. aastal jätkub 3N elektroonilise õendusdokumentatsiooni kontseptsiooni väljatöötamine, mida rahastati esimesel poolaastal Tervisekassa innovatsioonifondi vahenditest 120 tuhande euro ulatuses.

Õendusabi lepingute täitmine

Tabel 16. Õendusabi lepingute täitmine (tuhandetes eurodes) ja ravijuhtude arv

	2023 I poolaasta tegelik		2023 I poolaasta leping		2022 I poolaasta tegelik		2023 I poolaasta lepingu täitmine	
	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud
HVA haiglad	18 081	13 528	18 497	13 882	13 104	12 702	98%	97%
Piirkondlikud haiglad	3 595	2 755	3 629	2 923	2 367	2 462	99%	94%
Keskhaiglad	7 192	4 056	7 333	4 085	5 070	3 713	98%	99%
Üldhaiglad, kohalik haigla	7 294	6 717	7 535	6 874	5 667	6 527	97%	98%
Haiglavõrgu välised partnerid	14 867	17 564	15 032	17 202	11 359	17 052	99%	102%
Kokku	32 948	31 092	33 529	31 084	24 463	29 754	98%	100%

30. juuni 2023 seisuga oli Tervisekassal 102 õendusteenuse lepingupartnerit, sh 76 õendusabi üldhooldusteenuse lepingupartnerit. Eelmise aasta esimese poolaastaga võrreldes kasvas õendusteenuse lepingupartnerite arv kahe võrra.

2022. aasta sama ajaga võrreldes kasvas haiglavõrgu arengukava haiglate õendusabi teenuste eest tasutud summa 38% ja osutati 826 ravijuhtu enam. Haiglavõrgu väliste partnerite lepingute täitmine suurenes 2022. aastaga sama ajaga võrreldes ligi 3 miljoni euro võrra, ravijuhte osutati 3% rohkem.

1.5 Hambaravi

Tabel 17. Hambaravi eelarve täitmine (tuhandetes eurodes) ja ravijuhtude arv

	2023 I poolaasta tegelik		2023 I poolaasta eelarve		Eelarve täitmine		2022 I poolaasta tegelik		Muutus 2023 vs 2022	
	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud
Laste hambahaiguste ennetus ja ravi	20 834	202 103	19 823	194 925	105%	104%	15 346	178 290	36%	13%
Ortodontia	6 354	41 313	6 255	44 344	102%	93%	4 996	40 976	27%	1%
Täiskasvanute vältimatu hambaravi	1 175	13 027	1 132	12 639	104%	103%	1 011	12 357	16%	5%
Täiskasvanute plaaniline hambaravi	16 882	323 140	17 420	349 529	97%	92%	15 351	320 043	10%	1%
Plaaniline hambaravi	45	59	108	133	42%	44%	80	105	-44%	-44%
Ortodontia	42	284	51	318	82%	89%	15	107	180%	165%
Elupuhune hambaravi	281	1 942	231	1 598	122%	122%	186	1 432	51%	36%
Haiglaravi - hambaravi	36	57	7	7	514%	814%	-	-	-	-
Mitterahaline hambaravihüvitis	12 631	294 816	13 149	321 086	96%	92%	11 266	292 473	12%	1%
Mitterahaline proteesihüvitis	3 847	25 982	3 874	26 387	99%	98%	3 804	25 926	1%	0%
Valmisolekutasu	27	4	26	4	104%	100%	23	4	17%	0%
Kokku	45 272	579 587	44 656	601 441	101%	96%	36 727	551 670	23%	5%

2023. aasta esimesele poolaastal tasus Tervisekassa inimeste hambaraviteenuste ja -hüvitiste eest kokku ligi 45 miljonit eurot, mida on 18% enam kui aasta varem. Esimese poolaasta eelarve täitmine oli 101%. Laste hambaravi eelarve ületati ligi 3% ehk ligi 700 tuhande euro võrra. Täiskasvanute plaanilise hambaravi eelarve jäi üle 500 tuhande euro alatäidetuks.

Hambaarsti külastas ligi 400 000 inimest, kõige enam kasvas hambaraviteenust kasutanud laste arv. Esimesel poolaastal kasutas laste hambaravi teenust 113 038 last, mida on 11 455 lapse võrra rohkem kui 2022. aasta samal perioodil. Ortodontia teenust kasutanud laste arv vähenes 2022. aasta esimese poolaastaga võrreldes 150 võrra. Esimesel poolaastal rahastas Tervisekassa 15 122 lapse ortodontia teenust 6 miljoni euro eest. Laste ortodontia ravijuhud täideti 93% ulatuses.

Kõigil täiskasvanutel on õigus saada tasuta vältimatut hambaravi, sõltumata sellest, kas neil on ravikindlustus või mitte. Tasuta hambaravi osutatakse juhul, kui abi edasilükkamine või selle andmata jätmine võib põhjustada abivajaja surma või püsiva tervisekahjustuse. Täiskasvanute vältimatut hambaravi kasutas esimesel poolaastal 10 337 inimest ligi 17 miljoni euro eest. Esimesel poolaastal hüvitas Tervisekassa täiskasvanute plaanilist hambaravi 45 tuhande euro eest.

Täiskasvanute hambaravihüvitist kasutas kokku 239 558 inimest ehk 16 tuhat inimest enam kui aasta varem. Seejuures 40-eurost hambaravihüvitist kasutas üle 138 tuhande inimese ning 85 eurost hüvitist, mis on mõeldud suurenenud hambaravi vajadusega inimestele, kasutas üle 102 tuhande inimese. Seejuures on kõige enam ehk ligi 10 tuhande inimese võrra kasvanud 40-eurost hüvitist kasutanute arv.

Hambaravi lepingute täitmine

Tabel 18. Hambaravi lepingute täitmine (tuhandetes eurodes) ja ravijuhtude arv

	2023 I poolaasta tegelik		2023 I poolaasta leping		2022 I poolaasta tegelik		2023 I poolaasta lepingu täitmine	
	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud
HVA haiglad	2 658	25 110	2 772	26 692	1 984	22 934	96%	94%
Piirkondlikud haiglad	1 558	15 670	1 591	16 610	1 134	14 103	98%	94%
Keskhaiglad	876	7 621	922	7 915	659	6 751	95%	96%
Üldhaiglad, kohalik haigla	224	1 819	259	2 167	191	2 080	86%	84%
Haiglavõrgu välised partnerid	26 136	233 679	26 532	240 603	19 673	210 337	99%	97%
Kokku	28 794	258 789	29 304	267 295	21 657	233 271	98%	97%

Võrreldes 2022. aasta esimesel poolaastaga suurenes hambaravi eest tasutud summa 33%, seejuures haiglavõrgu arengukava haiglates 34% ja haiglavõrgu välistel partneritel 33%.

Kõige enam mõjutas 2023. aasta esimese poolaasta hambaravi lepingute täitmist uute partnerite lisandumine. 2023. aastal lisandus Tervisekassale esmase aastase lepinguga 13 laste hambaravipartnerit, mis suurendas veelgi laste tasuta hambaravi kättesaadavust. Täiskasvanute hambaravis lisandus 5 uut lepingupartnerit.

1.6 Kiirabi

Tabel 19. Kiirabi eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2023 I poolaasta tegelik	2023 I poolaasta eelarve	Eelarve täitmine	2022 I poolaasta tegelik	Muutus 2023 vs 2022
Kiirabi kokku	37 907	37 840	100%	32 652	16%

Kiirabiteenusele kavandati 2023. aasta esimeseks poolaastaks ligi 38 miljon eurot ning eelarve täitmine oli ligi 100%.

2023. aasta esimesel poolaastal oli kiirabil kokku 135 037 väljakutset. 2023. aasta esimesel poolaastal kahanes väljakutsete arv eelmise aastaga võrreldes 11% ehk 16 720 väljakutse võrra. Väiksema väljakutsete arvu on tinginud peamiselt vähenenud COVID-19 haiguskoormus.

Terviseameti korraldusega võib kiirabi väljakutsete teenindamisel rakendada täiendava vähendatud koosseisuga kiirabibrigaade. 2023. aasta esimesel poolaastal lisati väljakutsete teenindamiseks 10 kiirabi lisabrigaadi. Lisabrigaade kasutati Narvast patsientide transportiks kõrgema etapi haiglasse ning Tartus, Tallinnas ja Narvas valmisolekuks eeldatava töökoormuse suurenemise leevendamiseks jaanipäeval.

1.7 Ravikindlustamata inimeste vältimatu ravi

Tabel 20. Ravikindlustamata inimeste vältimatu ravi eelarve täitmine tuhandetes eurodes

	2023 I poolaasta tegelik	2023 I poolaasta eelarve	Eelarve täitmine	2022 I poolaasta tegelik	Muutus 2023 vs 2022
Ravikindlustamata inimeste vältimatu ravi kokku	5 558	6 610	84%	6 291	-12%

2023. aasta esimese poolaasta jooksul sai ravi 17 472 inimest (2022. aasta samal ajal 31 319 inimest) ning nende raviarvete eest tasusime ligi 5 miljonit eurot ehk 12% vähem kui aasta varem. Ravikindlustamata inimeste raviteenustele kavandatud eelarve täideti 84% ulatuses.

2022. aasta sama ajaga võrreldes vähenes vältimatut ravi saanud ravikindlustamata inimeste arv 44% ehk ligi 14 000 inimese võrra. Kõige rohkem vähenes aasta varasemaga võrreldes ambulatoorset ravi vajanud ravikindlustamata inimeste arv.

Ravikindlustamata inimeste arvu vähenemist 2023. aasta esimesel poolaastal mõjutas peamiselt Ukraina sõjapõgenike vältimatu ravi vajaduse vähenemine. Vältimatu abi on kättesaadav kõikidele Eestis viibivatele inimestele, sh Eestisse jõudnud Ukraina sõjapõgenikele või siin transiidil olevatele inimestele.

Aruandeaasta 30. juuni seisuga oli erakorralise ravi arve esitatud 1054 Ukraina kodakondsusega inimese eest (Ukraina riigitunnusega), neist 559 inimesele osutati vältimatut abi ja 495 inimest läbis tervisekontrolli. Ukraina sõjapõgenike vältimatu abi eest tasus Tervisekassa esimesel poolaastal kokku 311 tuhat eurot sh 245 tuhat eurot üldisele tervisekontrollile. Eelmisel aastal samal ajal tasus Tervisekassa Ukraina sõjapõgenike vältimatu abi eest kokku 2 miljonit eurot, millest 943 tuhat eurot tervisekontrolli eest. Seejuures esitati eelmisel aastal samal ajal erakorralise ravi arve 10 778 Ukraina kodakondsusega inimese eest (Ukraina riigitunnusega), neist 5 011 inimesele osutati vältimatut abi ning 5 777 inimest läbis tervisekontrolli.

1.8 Psühhiaatriline sundravi

Tabel 21. Sundravi eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2023 I poolaasta tegelik	2023 I poolaasta eelarve	Eelarve täitmine	2022 I poolaasta tegelik	Muutus 2023 vs 2022
Sundravi kokku	3 031	3 292	92%	–	–

Kuni 2022. aastani kontrollis Tervisekassa kõiki psühhiaatrilise sundravi ja vältimatu psühhiaatrilise abi raviarveid ning tasus ravikindlustamata inimeste vältimatu psühhiaatrilise abi, sealhulgas tahtest olenematu vältimatu psühhiaatrilise abi osutamise eest.

Alates 2022. aasta oktoobrist tasub Tervisekassa lisaks ülaltoodud teenustele ka määratud psühhiaatrilise sundravi ehk tahtest olenematu ravi eest, ühtlustades sellega tervishoiuteenuste rahastamist. Seega kuuluvad alates 2022. aasta oktoobrist kõik psühhiaatrilise abi teenused tervishoiuteenuste loetelu kaudu rahastatavate teenuste hulka: eelnevalt kaeti psühhiaatrilise sundravi kulud Sotsiaalministeeriumi kaudu. 2023. aasta esimesel poolaastal tasusime 153 inimese psühhiaatrilise sundravi teenuste eest kokku üle 3 miljoni euro, mida on kavandatuga võrreldes üle 260 tuhande euro võrra vähem.

2. Tervisedendus

Tabel 22. Tervisedendamise eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2023 I poolaasta tegelik	2023 I poolaasta eelarve	Eelarve täitmine	2022 I poolaasta tegelik	Muutus 2023 vs 2022
Laste tervislikule arengule suunatud tegevused	87	–	–	244	–64%
Patsiendi teadlikkusele suunatud tegevused	1 154	1 649	70%	550	110%
Tervishoiusüsteemi arendamine	520	453	115%	174	199%
Kokku	1 761	2 102	84%	968	82%

2023. aasta esimese poolaasta tervisedenduse eelarveks kavandasime 2,1 miljonit eurot, millest kasutasime esimese poolaasta lõpuks 1,8 miljonit eurot ehk 84%.

Laste ja noorte tervislikule arengule suunatud tegevuste puhul jätkasime tervist edendavate projektidega: laste hammaste tervis (Suukool), vaimse tervise edendamine, seksuaalnõustamine veebis, raseduskriisi nõustamine ning tervise edendamine lasteaias ja koolis. Esimesel poolaastal jagasime läbi Toidupanga vähekindlustatud perede lastele hambaharjasid, -pastasid ja suuterviselaseid infovoldikuid hammaste tervena hoidmise juhistega. Samuti jätkus koostöö Tervisemuuseumiga vaimse tervise rändnäituse „Palju õnne!“ raames ning näitus jõudis Tartusse ja Pärnusse.

Vaimse tervise osas valmis kaks teleprojekti – saatesarja “Selge pilt” kolmas hooaeg ning Eesti meeste tervisele keskenduv saatesari "Mehed, hakkame elama!", mis jälgis nelja tuntud Eesti mehe jõukatsumust tervistkahjustavate pahedega: suitsetamine, alkoholi liigtarvitamine, ülekaal ja ületöötamisest tingitud stress.

Patsiendi teadlikkusele suunatud tegevustes jätkus esimesel poolaastal COVID-19 teavitust, mis oli peamiselt suunatud riskirühmadele ning Ukraina sõjapõgenikele. Lisaks viidi esimesel poolaastal läbi elundidoonorluse jätkukampaania, mis keskendus teadlikkuse tõstmisele elundidoonorlusest ning kutsus üles tahteavaldust täitma.

Viisime läbi südamekuu liikumiskampaania, mille eesmärgiks oli juhtida tähelepanu südame- ja veresoonehaiguste ennetamisele läbi regulaarsete liikumisharjumuste kujundamise.

Sõeluuringutel osalemise teadlikkuse ja hõlmatus tõstmiseks viisime aasta alguses (17.01.23- 14.02.23) läbi emakakaalavähi sõeluuringu kampaania ning alustasime mikrokogukondade kaasamisega raamatukogudes korraldatavate vestlusringide näitel (Vinni-Pajusti, Palivere ja Põlva keskraamatukogu). Maikuu (09.05-30.05.2023) toimus rinnavähi sõeluuringu kampaania, mis sai tänu maakondlike terviseedendajate kaasamisele väga laia meediakajastuse.

Teadlikkuse tõstmise eesmärgil viisime läbi elundidoonorluse jätkukampaania, kus peamine eesmärk oli kutsuda inimesi üles tahteavaldust täitma.

Kevadel alustasime perearsti nõuandtelefoni 1220 suvekampaania ettevalmistust, kus eesmärk on inimestele meelde tuletada, et tervisemure või küsimuse korral saab nõu telefonilt 1220. Kampaania visuaalides kasutame peamisi elemente, mis suvel enim muret valmistavad nt. tõukeratas, putukahammustused jne.

Tervishoiusüsteemi arendamisele suunatud tegevustes olid kesksel kohal ravijuhendite, kliiniliste auditite ja ravikvaliteedi indikaatoritega seotud tegevused. 2023. aasta esimesel poolaastal avaldati 8 ravijuhendit ning jätkati varasemalt kinnitatud ravijuhendite rakendustegevusi. Tartu Ülikooliga alustati läbirääkimisi 2024. aasta lepingu ja ravijuhendite väljatöötamise uute meetodikate osas. Jätkati kliinilise auditi „Ämmaemandustegevused ja nende dokumenteerimine haiglas toimuva normaalse sünnituse ajal“ väljatöötamist.

3. Ravimid

Tabel 23. Ravimite eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2023 I poolaasta tegelik	2023 I poolaasta eelarve	Eelarve täitmine	2022 I poolaasta tegelik	Muutus 2023 vs 2022
Kindlustatutele kompenseeritavate ravimite kulud	86 959	84 604	103%	78 377	11%
Täiendav ravimihüvitis	1 600	1 268	126%	1 333	20%
HIVI ja AIDSi ravimid, antidoodid ja immuunpreparaadid	7 678	8 214	93%	6 603	16%
COVID-19 ravimid	18 305	–	–	2 090	776%
Kokku	114 542	94 086	122%	88 403	30%

2023. aasta esimese poolaasta ravimite rahastamise mahuks oli kavandatud 94 miljonit eurot, rahastamise tegelikuks mahuks kujunes 114,5 miljonit eurot, mis võrreldes 2022. aastaga on 30% võrra enam. Kavandatud eelarve maht täideti 122%-selt.

Ravimite eelarve täitmist mõjutas kõige enam riigi poolt hangitud COVID-19 vaktsiinide mahakandmine aegumise tõttu ja nende tootjatega lepingute muutmine. Kindlustatutele kompenseeritavate retseptiravimite kulu oli samuti ligi 2 miljoni euro võrra suurem. Seda mõjutas nii uute ravimite kompenseerimine kui ka ravimikasutuse laienemine. Lisaks jõudsid Eestisse COVID-19 suukaudsed ravimid, millele kulus kokku üle 2 miljoni euro.

2023. aasta algusest on COVID-19 vaktsiinide hankimise ja logistikategevuse vastutus Tervisekassal, seetõttu andis Terviseamet ka need vaktsiinid Tervisekassale üle. COVID-19 vaktsiinide kulud 2023. esimesel poolaastal olid kokku 16 miljonit eurot. Seejuures annetasime vaktsiine 2,3 miljoni euro eest ning kandsime maha 12,5 miljoni euro eest kõlblikkusaja ületamise tõttu. COVID-19 vaktsiinide kulu kaetakse riigieelarvest.

3.1 Kindlustatutele kompenseeritavad ravimid

Apteegis müüdavate soodusravimite puhul tasub osa retsepti maksumusest Tervisekassa ja vastav summa arvestatakse apteegis automaatselt ravimi hinnast maha. Erinevate haiguste ja ravimite puhul kehtivad erinevad soodusmäärad, mis on kehtestatud Vabariigi Valitsuse, sotsiaalministri ning tervise- ja tööministri määrustega, mis omakorda tuginevad ravikindlustuse seadusele.

Lisaks eelnevale tasub Tervisekassa täiendavat ravimihüvitist patsientidele, kellel ravimivajadus on suurem ja omaosalus apteegist soodusravimite ostmisel märkimisväärne. Samuti rahastab Tervisekassa immuniseerimiskavas ette nähtud vaktsiinide soetamist ning ostab tuberkuloosiravimeid, HIV infektsiooni ravimeid, antidoote ja immuunglobuliine.

Tabel 24. Soodusretseptide (SR) arv ja keskmine maksumus Tervisekassale eurodes

	2023 I poolaasta tegelik		2022 I poolaasta tegelik		Muutus 2023 vs 2022	
	SR arv	SR keskmine maksumus Tervisekassale	SR arv	SR keskmine maksumus Tervisekassale	SR arv	SR keskmine maksumus Tervisekassale
100% kompenseeritavad ravimid	544 014	86,55	508 191	82,25	7%	5%
90% kompenseeritavad ravimid	1 602 795	16,38	1 584 279	15,28	1%	7%
75% kompenseeritavad ravimid	369 685	11,61	340 107	10,51	9%	10%
50% kompenseeritavad ravimid	2 156 171	4,33	2 025 994	4,34	6%	0%
Kokku	4 672 665	18,61	4 458 571	17,58	5%	6%

Tabel 25. Kindlustatu omaosalus eurodes

	2023 I poolaasta tegelik	2022 I poolaasta tegelik	Muutus 2023 vs 2022
100% kompenseeritavad ravimid	4,51	4,51	0%
90% kompenseeritavad ravimid	6,77	6,50	4%
75% kompenseeritavad ravimid	9,30	8,53	9%
50% kompenseeritavad ravimid	8,17	7,81	5%
Kokku	7,35	7,03	5%

Kindlustatu omaosalus on veidi kasvanud, olles 2023. aasta esimesel poolaastal 7,35 eurot keskmise soodusretsepti kohta. Patsiendi osale lisaks tasus Tervisekassa keskmise soodusretsepti eest 18,61 eurot.

3.2. Täiendav ravimihüvitis

Tabel 26. Täiendav ravimihüvitis (tuhandetes eurodes)

	2023 I poolaasta tegelik	2023 I poolaasta eelarve	Eelarve täitmine	2022 I poolaasta tegelik	Muutus 2023 vs 2022
Täiendav ravimihüvitis	1 600	1 268	126%	1 333	20%

2023. aastal on täiendavat ravimihüvitist kasutatud 1,6 miljoni euro ulatuses ehk 20% rohkem kui 2022. aastal samal ajal, eelarve on ületatud 26%. 2023. aasta esimesel poolaastal kasutas ravimihüvitist 54 316 inimest, ehk ligi 6000 inimest rohkem kui eelmisel aastal samal ajal.

3.3. HIV-i ravimid, antidootid ja immuunpreparaadid

Tabel 27. HIV-i ravimite, antidootide ja immuunpreparaatide eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2023 I poolaasta tegelik	2023 I poolaasta eelarve	Eelarve täitmine	2022 I poolaasta tegelik	Muutus 2023 vs 2022
HIVi/AIDSi ravimid kokku	7 678	8 214	93%	6 603	16%

2023. aasta esimesel poolaastal tasusime HIV-i, antidootide ja immuunpreparaatide eest 7,7 miljonit eurot, mis on 1 miljoni euro võrra enam kui 2022. aasta samal ajal. 2023. aasta esimese poolaasta eelarve on täidetud 93%. HIV-i ravimite puhul võib täheldada raviskeemide mõningast kallinemist.

4. Ajutise töövõimetuse hüvitised

Tabel 28. Töövõimetushüvitiste eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

Hüvitis	2023 I poolaasta tegelik	2023 I poolaasta eelarve	Eelarve täitmine	2022 I poolaasta tegelik	Muutus 2023 vs 2022
Haigushüvitised	65 261	81 658	80%	81 985	-20%
Hooldushüvitised	20 837	21 769	96%	22 115	-6%
Sünnitushüvitised	-13	-	-	18 620	-
Tööõnnetushüvitised	2 836	3 212	88%	2 821	1%
Kokku	88 921	106 639	83%	125 541	-29%

2023. aasta esimesel poolaastal maksime ajutise töövõimetuse hüvitisi kokku ligi 89 miljon eurot, mis on ligi 37 miljonit eurot ehk 29% vähem, kui kasutati eelmisel aastal samal ajal.

Töövõimetushüvitiste väljamaksete vähenemist mõjutab oluliselt vanemahüvitise süsteemi reform, millega 2022. aasta 1. aprillist liikusid sünnitushüvitised Tervisekassast välja ning ema vanemahüvitist hakkas maksma Sotsiaalkindlustusamet. 2022. aasta esimese poolaasta eelarves oli sünnitushüvitisteks ette nähtud ligi 19 miljonit eurot. Kuigi sünnitushüvitiste väljamakseid Tervisekassa enam ei tee, kajastub eelarves Tervisekassale tagasi makstud enammakstud sünnitushüvitis summas 13 000 eurot.

2023. aasta 30. juuni seisuga oli aruandeaasta haiguspäevade hüvitamise muudatuse lisakulu 1. jaanuarist alustatud haigusjuhtumite puhul (tasumine 6.–8. päeva eest) üle 13 miljoni euro. Seda on üle 19,5 miljoni euro ehk 60% vähem, kui eelmisel aastal samal ajal. Haiguspäevade hüvitamise muudatus kehtib kuni 2023. aasta 30. juunini.

Tabel 29. Töövõimetushüvitiste võrdlus

	2023 I poolaasta tegelik	2022 I poolaasta tegelik	Muutus 2023 vs 2022
Haigushüvitis			
Tervisekassa hüvitatud haiguslehtede arv	227 055	340 502	-33%
Tervisekassa hüvitatud päevade arv	2 405 310	3 195 893	-5%
Tervisekassa makstud hüvitise summa (tuhat eurot)	65 261	81 985	-20%
Ühe päeva keskmine hüvitis (eurot)	27,1	25,7	5%
Haiguslehe keskmine pikkus	10,6	9,4	13%
Hooldushüvitis			
Tervisekassa hüvitatud hoolduslehtede arv	87 502	90 115	-3%
Tervisekassa hüvitatud päevade arv	609 482	688 187	-11%
Tervisekassa makstud hüvitise summa (tuhat eurot)	20 837	22 115	-6%
Ühe päeva keskmine hüvitis (eurot)	34,2	32,1	7%
Hoolduslehe keskmine pikkus	7,0	7,6	-8%
Sünnitushüvitis			
Tervisekassa hüvitatud sünnituslehtede arv	-	2 846	-
Tervisekassa hüvitatud päevade arv	-	397 207	-
Tervisekassa makstud hüvitise summa (tuhat eurot)	-	18 620	-
Ühe päeva keskmine hüvitis (eurot)	-	46,9	-
Sünnituslehe keskmine pikkus	-	139,6	-

	2023 I poolaasta tegelik	2022 I poolaasta tegelik	Muutus 2023 vs 2022
Tööõnnetushüvitis			
Tervisekassa hüvitatud tööõnnetuslehtede arv	3 553	3 830	-7%
Tervisekassa hüvitatud päevade arv	66 172	72 571	-9%
Tervisekassa makstud hüvitise summa (tuhat eurot)	2 836	2 821	1%
Ühe päeva keskmine hüvitis (eurot)	42,9	38,9	10%
Tööõnnetuslehe keskmine pikkus	18,6	18,9	-2%
Kokku			
Tervisekassa hüvitatud töövõimetuslehtede arv	318 110	437 293	-27%
Tervisekassa hüvitatud päevade arv	3 080 964	4 353 858	-29%
Tervisekassa makstud hüvitised (tuhat eurot)	88 921	125 541	-29%
Ühe päeva keskmine hüvitis	28,9	28,8	0%

2023. aasta esimesel poolaastal kasutas töövõimetus hüvitisi üle 165 000 inimese ehk 34% vähem inimesi kui eelmisel aastal samal ajal. Kokku hüvitati 318 110 töövõimetuslehte, mida on eelmise aasta sama ajaga võrreldes 27% ehk 119 183 lehe võrra vähem.

Koroonaviiruse leviku ja haiguspäevade hüvitamise muudatuse tulemusel kasvas eelneval kahel aastal haiguslehtede väljastamine hüppeliselt. 2022. aasta esimesel poolaastal oli haiguslehtede kasutamine rekordiline ehk hüvitati 340 502 haiguslehte. Alates 2022. aasta teisest poolaastast hakkas seoses koroonaviiruse haiguskoormuse langusega vähenema ka hüvitatud haiguslehtede arv. 2023. aasta esimesel poolaastal hüvitati haiguslehti oluliselt vähem ehk 113 447 lehte vähem kui eelmisel aastal samal ajal, kuid 2020. aasta esimeste kuudega võrreldes (enne COVID-19 haiguspuhangut) on seda veel siiski rohkem. Hoolduslehtede arv on 2023. aasta esimesel poolaastal vähenenud võrreldes eelmise aasta sama ajaga 2 613 lehe võrra ehk 3%.

Tervisekassa hüvitatud tööõnnetushüvitiste arv vähenes eelmise aasta sama perioodiga võrreldes 7%. Tööõnnetushüvitisi on tänavu kuue kuuga makstud 3553 lehe eest, mis on 277 lehte ja 6400 hüvitatud päeva vähem kui hüvitasime 2022. aasta esimesel poolaastal. Tööõnnetushüvitiste eelarve jäi planeerituga võrreldes 376 tuhande euro võrra väiksemaks.

2023. aasta esimesel poolaastal vähenes Tervisekassa poolt hüvitatud päevade arv 29%. Töövõimetuslehe ühe päeva maksumus kasvas 0,3%. Hüvitatud päevade arvu vähenemist mõjutas nii haiguslehtede arvu vähenemine kui vanemahüvitise süsteemi reform. Keskmise hüvitise langust mõjutas peamiselt vanemahüvitise süsteemi reform, millega seoses sündinud hüvitise summasid 2023. aasta eelarvesse enam ei kavandatud.

5. Meditsiiniseadmete hüvitised

Tabel 30. Meditsiiniseadmete hüvitiste eelarve täitmine (tuhandetes eurodes) ja inimeste arv

	2023 I poolaasta tegelik		2023 I poolaasta eelarve	Eelarve täitmine	2022 I poolaasta tegelik		Muutus 2023 vs 2022
	Summa	Inimeste arv*	Summa	Summa	Summa	Inimeste arv*	Summa
Esmased varajased proteesid ja ortoosid	1 571	21 788	1 409	111%	1 251	16 821	26%
Insuliinipumbad, pumba- ja sensorravi tarvikud	2 636	3 071	2 776	95%	1 864	2 364	41%
Diabeeditarvikud (va pumpravi)	2 125	37 331	2 517	84%	2 280	36 961	-7%
Stoomihooldusvahendid	889	1 642	1 004	89%	930	1 792	-4%
Püsiva positiivrõhu aparaadid ja maskid	1 134	3 741	1 022	111%	893	3 247	27%
Haavasidemed ja haavaplaastrid	51	1 135	65	78%	43	1 049	19%
Urineerimise abivahendid	85	976	83	102%	71	845	20%
Muud meditsiiniseadmed	437	3 503	441	99%	320	2 727	37%
KOKKU	8 928	68 028	9 317	96%	7 652	61 547	17%

* Inimeste arv kokku ei ole summeeritud, kuna sama isik võib vajada erinevaid meditsiiniseadmeid.

Meditsiiniseadmeid hüvitati 2023. aasta esimesel poolaastal ligi 9 miljoni euro ulatuses, mis jääb kavandatud eelarve piiresse. Võrreldes 2023. aasta esimese poolaastaga on meditsiiniseadmete hüvitiste rahaline maht kasvanud 17% ehk ligi 1,3 miljoni euro võrra ning meditsiiniseadmete kasutajate arv kasvanud 11% ehk ligi 6500 inimese võrra.

Seadmete kasutajate ja eelarve kasv on kooskõlas nii selle kui eelmise aasta algusest jõustunud muudatusega diabeediravis, mille tulemusel rahastab Tervisekassa 2022. aastast pideva glükoosimonitooringu süsteeme kõigile 1. tüüpi diabeediga patsientidele, kelle vastava raviotsuse on teinud endokrinoloog, sisearst või lastearst. 2023. aasta algusest rahastatakse insuliini pumpravi täiendavalt kuni 26-aastaseks saamiseni (varasemalt kuni 19-aastaseks). Pump- või sensorravi kasutajaid on selle aasta 6 kuu seisuga ligi 3000, mida on võrreldes 2022. aasta võrreldava perioodiga 30% rohkem, kulu eelarvele on kasvanud ligi 800 tuhande euro võrra. Eelmise aasta algusest rahastab Tervisekassa ortoosid ja tallatugesid ägeda haigestumise või raske kroonilise haigusega kaasneva funktsioonihäire kompenseerimiseks. Kasutajate arv on võrdluses eelmise aasta esimese poolaastaga ootuspäraselt kasvatrendis: 2022. aastal 16 821 kasutajat, 2023. aasta esimesel poolaastal 21 788 kasutajat. Lisaks aktsepteerisime selle aasta algusest osade ortooside ja tallatugede hindade tõusu, tagamaks toodete jätkusuutlikku valmistamist ja müüki. Kokku on kulud ortopeedia valdkonnas kasvanud ligi 320 tuhande euro võrra.

6. Eestis kindlustatu ravi välisriigis

Tabel 31. Eestis kindlustatu ravi välisriigis eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2023 I poolaasta tegelik	2023 I poolaasta eelarve	Eelarve täitmine	2022 I poolaasta tegelik	Muutus 2023 vs 2022
Plaaniline ravi välisriigis	538	2 780	19%	351	53%
Eestis kindlustatud inimese tervishoiuteenus hüpitiise kulud teises liikmesriigis	684	2 590	26%	4 080	-83%
Piiriülene tervishoiuteenus	113	120	94%	99	14%
Kokku	1 335	5 490	24%	4 530	-71%

Eestis kindlustatu raviks välisriigis kavandatakse 2023. aasta esimesel poolaastal ligi 5,5 miljonit eurot, millest kasutati üle 1,3 miljoni euro ehk 24% kavandatud eelarvest. Tulemust mõjutab plaanilise ravi ning vajamineva arstiabi eelarve alatäitmine (mõju eelarvele üle 4 miljoni euro). Selle põhjus võib olla asjaolu, et igal aastal lisandub Tervisekassa tervishoiuteenus loetellu eri tervishoiuteenusid ja seetõttu suureneb võimekus patsiente Eestis kohapeal aidata.

6.1. Plaaniline ravi välisriigis

Kindlustatute piiriülest vaba liikumist plaanilise ravi eesmärgil reguleerivad Euroopa Liidu õigusaktid (Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/24/EL ehk patsientide vaba liikumise direktiiv ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 883/2004, artikkel 20) ning ravikindlustuse seaduse §271 lg 1. Neist kahe viimase regulatsiooni puhul on vajalik eelluba patsiendi suunamiseks plaanilisele ravile või uuringule välisriiki.

Kindlustatu suunatakse eelloa alusel plaanilisele ravile või uuringule välisriiki, kui taotletavat tervishoiuteenust ja/või selle alternatiive ei ole Eestis võimalik osutada. Tervishoiuteenus peab olema patsiendile meditsiiniliselt näidustatud ja tõendatud meditsiinilise efektiivsusega ning selle eesmärgi saavutamise keskmine tõenäosus peab olema vähemalt 50%. Välisriiki suundumiseks väljastatakse eelluba ka sellisel juhul, kui meditsiiniliselt näidustatud tervishoiuteenust, mida osutatakse Eestis, ei ole võimalik osutada meditsiiniliselt õigustatud tähtaja jooksul. Hinnangu kriteeriumitele vastavuse kohta annab vähemalt kahest eriarstist koosnev konsiilium.

2023. aasta esimese poolaasta jooksul on Tervisekassa välisriigis eelloaga plaanilise ravi eest tasu maksmise kohustuse üle võtnud 34-lt taotluse esitanud kindlustatult. Nendest 14 kindlustatut (sh kaks last) suunati välisriiki ravile või uuringutele, neljal juhul tehti analüüs(id). Lisaks võttis Tervisekassa 16 kindlustatu puhul tasu maksmise kohustuse üle seoses luuüdi mittesugulus-doonori otsingutega Soome Punase Risti Vereteenistuse kaudu.

Keelduvaid otsuseid oli vaadeldaval perioodil üks, tühistati/tagastati seitse taotlust. Taotluste tühistamise/tagastamise põhjused on olnud järgmised: taotluses esinenud puudused jäeti kõrvaldamata, taotletav tervishoiuteenus ei kuulunud plaanilise välisravi alla või võttis taotleja taotluse tagasi omal soovil.

Aruandeperioodil esitati teistest riikidest plaanilise ravi eelloa alusel raviarveid kogusummas 538 tuhat eurot, millest 354 tuhat eurot luuüdidoonori otsinguga seotud kulude eest. Eelarve täitmist vaadeldes tuleb arvestada, et aruandeperioodil ei kajastata eelloa (vormi S2) alusel esitatud ravikuludid ega ka meditsiinilise transpordi kulusid. Samuti ei ole kõigil 2023. aastal välisriiki ravile suunatud patsientide ravikulud käesoleva aruande koostamise ajaks veel välisriigi raviasutuste poolt esitatud (kas tervishoiuteenust ei ole veel osutatud või ei ole ravikulude arvet veel edastatud).

6.2. Eestis kindlustatud inimese tervishoiuteenuse hüvitise kulud teises riigis

Vajamineva arstiabi tagasimakseid tehakse kindlustatud inimeste eest, kes viibivad ajutiselt välisriigis ning kellel on teises liikmesriigis viibimise ajal kaasas Euroopa ravikindlustuskaart või muu Euroopa ravikindlustust tõendav dokument. Ülejäänud tervishoiuteenuse hüvitise kulud maksti välja Eestis kindlustatute eest, kellel on õigus saada teises liikmes- riigis elades igasugust arstiabi.

2023. aasta esimese poolaasta eelarveks kavandasime ligi 2,6 miljonit eurot, tegelik eelarve täitmine oli 684 tuhat eurot (26%). Kõige suuremas mahus tegime tervishoiuteenuste kulude hüvitamiseks makseid Soomele ja Saksamaale.

6.3. Piiriülene tervishoiuteenus

Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu patsiendiõiguste direktiivile 2011/24/EL, mis sätestab patsiendiõiguste kohaldamise piiriüleses tervishoius, võivad patsiendid minna teise EL-i liikmesriiki ning ka Euroopa Majanduspiirkonda kuuluvatesse riikidesse (Norra, Island ja Liechtenstein), et saada seal ravi, ning taotleda pärast tervishoiuteenuste saamist Tervisekassalt rahalist hüvitist. Hüvitist võib taotleda nende teenuste eest, mida neil on õigus saada Tervisekassa kulul ka Eestis vastavalt Tervisekassa tervishoiuteenuste loetelus, ravimite loetelus ja meditsiiniseadmete loetelus sätestatud hindadele.

2023. aasta esimesel poolaastal rahuldati piiriülese tervishoiuteenuse alusel 56 taotlust (2022. aasta esimesel poolaastal 45 taotlust) ja inimestele hüvitati välisriigis osutatud tervishoiuteenuste eest ligi 113 tuhat eurot (2022. aasta esimesel poolaastal 99 tuhat eurot).

Alates 2020. aastast hüvitatakse Eesti digiretseptiga EL-is ostetud retseptiravimite kulu, selleks esitati 17 taotlust (2022. aasta esimesel poolaastal 9 taotlust). Digiretsepti alusel osteti ravimeid 16 korral Soomes, ühel korral Lätis.

2023. aasta esimesel poolaastal saadi piiriülest tervishoiuteenust 14 liikmesriigis (2022. aasta esimesel poolaastal 13 liikmesriigis). Kõige enam käidi Lätis 14 korda, Saksamaal 11 korda, Soomes 10 ja Hispaanias 6 korda. Üksikutel kordadel käidi Leedus, Itaalias, Austrias, Hollandis, Iirimaal, Taanis, Küprosel, Kreekas, Bulgaarias ja Norras.

2023. aasta esimesel poolaastal esitati Tervisekassale kaks päringut sooviga saada teada, milline on kavandatava tervishoiuteenuse hinnanguline hüvitatav summa vastavalt Tervisekassa teenuste loeteludele. Tegelikult on päringute arv suurem, kuna Tervisekassal on ka riikliku kontaktpunkti ülesanded, kuhu esitatakse samalaadse teabe saamiseks lisapäringuid.

7. Muud kulud

Tabel 32. Tervisekassa muude kulude eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2023 I poolaasta tegelik	2023 I poolaasta eelarve	Eelarve täitmine	2022 I poolaasta tegelik	Muutus 2023 vs 2022
Toetustegevused	18	22	82%	11	64%
Euroopas kindlustatu tervishoiuteenused Eestis	841	677	124%	604	39%
Muud tervishoiukulud	23 145	17 730	131%	10 281	125%
COVID-19 kulud	514	2 284	23%	21 646	-98%
Kokku	24 518	20 713	118%	32 542	-25%

2023. aasta esimesel poolaastal maksime muude kulude eelarvest kokku üle 24 miljoni euro, mida on 4 miljoni euro võrra (19%) planeeritust rohkem. Võrreldes 2022. aasta esimese poolaastaga on muude kulude eelarve täitmine vähenenud 25%.

2023. aasta esimese poolaasta eelarves on eelmise aasta sama ajaga võrdluses kõige suurem muutus COVID-19 kulude katmises (-98%). Selle tingis otsus, mille alusel 2023. eelarve planeerimise käigus COVID-19 seotud lisakulusid muude kulude eelarvesse ei planeeritud (alates 2023. aasta juulist kaetakse tagasiulatuvalt Tervisekassa tervishoiukulude eelarvest). 2023. aasta esimese poolaasta muude kulude eelarvest kaeti seega vaid COVID-19 vaktsineerimise kulud 514 tuhande euro ulatuses. Lisaks on muudes kuludes kajastatud hulgimüüjatele edasimüüdavate suukaudsete COVID-19 ravimite kulud summas 996 tuhat eurot.

7.1 Toetustegevused

2023. aasta esimesel poolaastal tasusime toetustegevusteks 18 tuhat eurot, mida on 2022. aasta sama ajaga võrreldes 64% enam.

2023. aasta esimesel poolaastal tasuti perearstide värbamis- ja asendustasusid üle 9 tuhande euro. Tervisekassa võttis 1. jaanuarist 2022 Terviseametilt üle nii perearstiabi korraldamise, sh asendussüsteemi korralduse ja nimistute haldamise kui ka perearsti konkursside korraldamise. 2023. aasta esimesel poolaastal korraldati 50 perearsti konkurssi.

Meremeeste ööpäevaringse eesti- ja ingliskeelse meditsiinilise kaugkonsultatsiooni eest tasusime 9 tuhat eurot (2022. aastal 8 tuhat eurot).

7.2 Euroopas kindlustatu tervishoiuteenused

ELi liikmesriikides kindlustatute vajamineva arstiabi eest tasub esmalt Tervisekassa, aga tervishoiuteenuste kulude lõplik kandja on inimese kindlustajariik.

Eestis ravi saanud teistest liikmesriikidest pärit patsientide tervishoiuteenuste ja väljastatud soodusravimite eest tasusime esimesel poolaastal kokku 841 tuhat eurot, millest 99% moodustavad tervishoiuteenuste kulud. Võrreldes kavandatuga ületati eelarve ligi 164 tuhande euro ulatuses, põhjuseks välismaalastele suuremas mahus tervishoiuteenuste osutamine.

7.3 Mitmesugused tervishoiukulud

Mitmesuguste tervishoiukulude eelarve täitmises kajastatakse erandkorras Tervisekassa juhatuse otsuse alusel hüvitatud tervishoiukulud, residentuuri kulud ja innovatsioonifond. 2023. aasta esimesel poolaastal maksime muude kulude eelarvest kokku ligi 23 miljonit eurot, mida on ligi 5 miljoni euro võrra (31%) planeeritust enam. Võrreldes 2022. aasta esimese poolaastaga on mitmesuguste tervishoiukulude eelarve täitmine suurenenud 25%.

Suurema osa mitmesuguste tervishoiukulude eelarve täitmisest moodustavad residentuuri kulud. Residentuuri kulude kavandamisel lähtutakse tervishoiuvaldkonna üliõpilaste arvust ning kokkulepitud tasu maksmise põhimõtetest. 2023. aasta esimesel poolaastal maksime residentuuri kuludeks ligi 12 miljonit eurot.

Alates 2022. aastast korraldab Tervisekassa riigi ravimite lao logistikat. Ravimite lao logistikakuludeks kasutasime 172 tuhat eurot. Varem pidi tervishoiuteenuse osutaja ise ravimitele Terviseameti lattu järgi minema või tõi kauba kohale Terviseamet. Nüüd viiakse ravimid tervishoiuteenuse osutajatele ka logistikapartneri vahendusel.

Innovatsioonifondi esimese poolaasta eelarveks kavandasime 4,2 miljonit eurot, millest kasutasime 1,9 miljonit eurot ehk 44%. Suurema projektina rahastasime otsusetugede uute lahenduste hankimist 440 tuhande euro ulatuses, ostes teabehalduse tüüpi otsusetoe teenuse kasutamiseõiguse Eesti tervishoiutöötajatele (arstid, sh arstitudengid, õed), kes töötavad HVA haiglavõrgu haiglates või teiste Tervisekassa lepingupartnerite juures. Lisaks said kasutusõiguse tervishoiutöötajad, kes töötavad erateravishoiuasutustes ja tervishoiuteenuse osutajad, kes pole Tervisekassa lepingupartnerid. Lisaks toimusid esimesel poolaastal otsustustugede tarkvara litsentsi ja portaali arendustööd. Teabehalduse otsusetoe teenusele on võimaldatud ligipääs Synbase portaali individuaalse kasutajakontoga kui ka haigla arvutivõrgust pakkudes tervishoiutöötajatele kolme andmebaasi: ingliskeelne Dynamed, eestikeelne EBM-ravijuhendite andmebaas ja eestikeelsed Medbase ravimite andmebaasid. Teenusele avanes ligipääs alates 2023. aasta 12. aprillist ning sellele järgnesid üleriigilised koolitused, millega jätkatakse ka teisel poolaastal.

Innovatsioonifondist maksime esimesel poolaastal e-kiirabi digivahendi arendamiseks 386 tuhat eurot. Selle tulemusena uuendati olemasoleva lahenduse platvormi, et parandada tehnilist kvaliteeti ja töökindlust ning rakendati uus häirekeskuse väljakutsetega seotud andmemudel, mis muutis väljakutse info täpsemaks ja detailsemaks. Samuti käivitati edukalt 2023. aasta algusest eKiirabi uuendamise projekt, mille eesmärk on vahetada välja kiirabide poolt kasutatav digilahendus. Viimane toob kaasa nii eKiirabi tehnilise kvaliteedi tõusu kui ka erinevaid tehnilisi võimekusi kiirabi teenuse arendamiseks ja kaasajastamiseks.

Vaimse tervise projekti „Madala sisenemislävega vaimse tervise nõustamisteenuse kättesaadavuse võimaldamine noorte sihtrühmale“ elluviimiseks tasusime 223 tuhat eurot.

Endoproteesimise juhtprojekti elluviimiseks maksti innovatsioonifondist 2023. aasta esimesel poolaastal üle 219 tuhande euro. Endoproteesimise juhtprojekti eesmärk on parandada endoproteesimist vajava inimese elukvaliteeti optimaalsete kuludega läbi raviteekonna terviklikkuse ja inimkesksuse parandamise ning tööprotsesside optimeerimise. Esimesel poolaastal tasuti piloteerivatele asutustele etteulatuvalt ühekordse summamana projekti juhtimise tasu ning esimese kvartali andmetele tuginedes tasu olemasoleva järjekorra korrastamise eest.

Lisaks rahastasime innovatsioonifondi vahenditest Tartu Ülikooli geenianndmete uuringu projekti läbiviimist 153 tuhande euro ulatuses, tervisejuhi töölaua arendamist 123 tuhande euro ulatuses, 3N õendustulemuste ja -sekkumiste klassifikaatorite kirjastamist (tõlkimist ja trükkimist) 120 tuhande euro ulatuses, kopsuvähi sõeluuringu pilootprojekti 116 tuhande euro ulatuses, ennetusprojektina Maailmapanga riskipõhise ravijuhtimise projekti läbiviimist ja uuringu lõpparuande koostamist 49 tuhande euro ulatuses ning

kodulähedaste analüüside projekti 23 tuhande euro ulatuses. Samuti toetasime muid väiksemaid projekte kokku ligi 59 tuhande euro ulatuses.

Alates 2022. aasta 1. maist käivitus vaktsiinikindlustuse süsteem, mis tähendab, et COVID-19 vastase vaktsineerimise tõttu raske tervisekahju saanud inimestel on võimalus Tervisekassast hüvitist taotleda. 2023. aasta 30. juuni seisuga on Tervisekassasse laekunud kokku 1682 nõuetekohast hüvitise taotlust (neist 1254 esitati 2022. aasta jooksul), millest 1123 esitasime hinnangu andmiseks Ravimiametile. 2023. aasta 30. juuni seisuga on rahuldatud 62 taotlust kokku summas 212 tuhat eurot. 62-st väljamakstud taotlusest 51-l tuvastati inimesel mõõduka raskusega raske tervisekahjustus, mille hüvitise määr on 2000 eurot, ja 11 juhul tuvastati keskmise raskusega raske tervisekahjustus, mille hüvitise määr on 10 000 eurot.

Tabel 33. Sagedamini esinenud diagnoosirühmad väljamakstud vaktsiinikindlustuse hüvitise taotlustel

Diagnoosirühma nimetus	Hüvitatud taotluste arv
Närvisüsteemi haigused	11
Lihaskonna ja sidekoehaigused	9
Vereringeelundite haigused	8

Vaktsiinikindlustuse halduskuludeks kasutati 2023. aasta esimesel poolaastal ligi 62 tuhat eurot. Alates 1. jaanuarist 2023 saab Tervisekassast vaktsiinikahju hüvitist taotleda kõikide Eestis tehtavate vaktsiinide osas. Taotluse esitamine on lahendatud samamoodi nagu COVID-19 puhul: taotluse saab esitada läbi patsiendiportaali, digiallkirjastatult meilile või paberil.

Tervishoiu arenduskuludeks maksime mitmesuguste projektide läbiviimiseks 495 tuhat eurot (2021. aastal 202 tuhat eurot). Tervishoiu infosüsteemide haldus- ja hoolduskulusid tasusime ligi 1,5 miljonit eurot (2022. aasta esimesel poolaastal 1,7 miljonit eurot).

Hulgimüjatele edasimüüdavate suukaudsete COVID-19 ravimite kulud oli esimesel poolaastal kajastatud summas 996 tuhat eurot.

7.4 COVID-19 kulud

Tabel 34. Vaktsineerimise tasu, edukustasud ja valmisolekutasud I poolaastal (tuhandetes eurodes)

	2023 I poolaastal tasutud	2022 I poolaastal tasutud	2021 I poolaastal tasutud
Vaktsineerimine	105	1 795	4 670
HVA haigla	18	338	1 480
HVA väline haigla	41	974	710
Esmatasand	37	428	2 463
Muu	9	55	17
Edukustasud	–	894	31
HVA haigla	–	261	31
HVA väline haigla	–	554	–
Esmatasand	–	34	–
Muu	–	45	–
Valmisolekutasud	409	567	–
HVA haigla	409	449	–
Esmatasand	–	118	–
Kokku	514	3 256	4 701

2023. aasta eelarves kajastatakse muude kulude all COVID-19 vaktsineerimise kulud: 2022. aasta esimese poolaasta muude kulude eelarves kajastati COVID-19 kulud tervikuna v.a. töövõimetushüvitiste kulud.

5. mail 2023 kuulutas Maailma tervisorganisatsioon WHO koroona eriolukorra lõppenuks. Kuna aga ülemaailmne terviseoht ei ole sellega möödunud, soovitatakse COVID-19 vastu vaktsineerida kõigil, kel see on tervishoiutöötaja hinnangul terviseriskide või epidemioloogilise olukorra tõttu vajalik.

COVID-19 vaktsineerimise eest tasusime 2023 esimesel poolaastal ligi 514 tuhat eurot (2022. aasta I poolaastal üle 3 miljoni euro ning 2021 I poolaastal 4,7 miljonit eurot). Sellest üldarstiabis 37 tuhat eurot ja eriarstiabis 468 tuhat eurot. Lisaks tasuti vaktsineerimise eest koolitervishoius 8 tuhat eurot.

2023. aasta esimesel poolaastal tasus Tervisekassa vaktsineerimise eest (vaktsineerimis-, edukus- ja valmisolekutasusid) kõige enam haiglavõrgu haiglatele (üle 400 tuhande euro). Sel aastal on vaktsineerimise kaasatud enamasti HVA haiglad. 2022. aastal samal ajal olid vaktsineerimisega enam hõivatud HVA välised haiglad.

Alates 17. maist 2021 rahastame üleriigilise vaktsineerimise kõnekeskuse tööd, mis loodi koostöös Häirekeskusega ning mille kulud tasutakse kõnekeskuse projekti juhtivale haiglavõrgu arengukava haiglale vastavalt tegelikult tekkinud kuludele. 2023. aasta märtsi kuuni rahastasime vaktsineerimise protsessi tõhustamiseks maakondades nelja vaktsineerimise koordinaatori tööd. Alates 2022. aasta juunist koordineerib Tervisekassa vaktsineerimise kommunikatsioonitegevusi sh töötab koostöös teiste osapooltega välja süsteemse kommunikatsiooni, mis tutvustab erinevatele elanikkonna gruppidele vaktsineerimise kasusid.

Tervisekassa tegevuskulud

Tabel 35. Tervisekassa tegevuskulude eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2023 I poolaasta tegelik	2023 I poolaasta eelarve	Eelarve täitmine	2022 I poolaasta tegelik	Muutus 2023 vs 2022
Tööjõukulud	4 996	5 304	94%	4 214	19%
Majandamiskulud	1 312	1 304	101%	1 126	17%
Infotehnoloogia kulud	2 034	2 253	90%	1 464	39%
Arenduskulud	208	274	76%	150	39%
Muud tegevuskulud	1 106	663	167%	426	160%
Kokku	9 656	9 798	99%	7 380	31%

Tervisekassa esimese poolaasta tervishoiu administreerimise kuludeks oli planeeritud 9,8 miljonit eurot, eelarve täideti 99%.

Tööjõukulude esimese poolaasta eelarveks oli kavandatud 5,3 miljonit eurot, mille kasutamine jäi planeeritust veidi madalamaks (eelarve täitmine 94%).

Majandamiskulude eelarve täitsime 101% ulatuses. 2023. aasta eelarves oli planeeritust mõnevõrra suurem koolituskulude kasutus ning konsultatsioonide ja uuringute eelarve kasutus. Ruumide majandamiskulude eelarve täitmine jäi 2023. aasta esimesel poolaastal planeeritu piiresse.

Tervisekassas jätkub infotehnoloogia teenuste ja toodete teenusepõhiseks muutmine. Rakendame nüüdisaegseid infotehnoloogia teenuseid, et tulemuslikumalt toimida, sh võimaldada kaugtööd. Infotehnoloogia kulude esimese poolaasta eelarve täitsime 90%.

Arendusteenuste all kajastatakse tellitavate auditeerimisteenuste ja konsultatsioonide kulud. Arenduskulude esimese poolaasta eelarve täitsime 76% ulatuses.

Muudest tegevuskuludest moodustavad kõige suurema osa käibemaksukulud, mis esimesel poolaastal olid kokku 504 tuhat eurot, eelarve ületati planeerituga võrreldus 67%. Muude tegevuskulude ületäitmine tuleneb sihtfinantseeritavate tegevuskulude suuremas mahus katmisest. 2023. aastal katab Tervisekassa sihtfinantseeritavate tegevustena Terviseportaali arendamisega seotud kulusid. Sihtfinantseeritavad kulud on eelarve neutraalsed, sest samas summas kajastame ka sihtfinantseerimise tulud.

Raamatupidamise I poolaasta aruanne

Bilanss

Aktiva		
Tuhandetes eurodes	30.06.2023	30.06.2022
Käibevara		
Raha	639 495	477 823
Nõuded ja ettemaksud	191 266	175 149
Varud	29 614	6 863
Käibevara kokku	860 375	659 835
Põhivara		
Materiaalne põhivara	99	10
Põhivara kokku	99	10
Aktiva kokku	860 474	659 845

Passiva		
Tuhandetes eurodes	30.06.2023	30.06.2022
Kohustised		
Võlad ja ettemaksud	216 188	210 895
Lühiajalised kohustised kokku	216 188	210 895
Kohustised kokku	216 188	210 895
Netovara		
Reservid	159 021	137 208
Eelmiste perioodide tulem	425 109	254 680
Aruandeaasta tulem	60 156	57 062
Netovara kokku	644 286	448 950
Passiva kokku	860 474	659 845

Tulemiaruanne

Tuhandetes eurodes	01.06.2023 – 30.06.2023	01.01.2022 – 30.06.2022
Sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa, tegevustoetus ja sissenõuded teistelt isikutelt	1 074 584	977 534
Ravikindlustuse kulud	- 1 041 567	- 929 603
Sihtfinantseerimise tulud	26 308	15 818
Sihtfinantseerimise kulud	0	0
Brutotulem	59 325	63 749
Üldhalduskulud	- 8 550	- 6 954
Muud tegevustulud	3 550	693
Muud tegevuskulud	-1 106	- 426
Tegevustulem	53 219	57 062
Intressi- ja finantstulud	6 937	0
Aruandeaasta tulem	60 156	57 062